

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
AZRA ERHAT
UMİT YAŞAR
ORHAN ADALI
Jean - Paul Sartre -
SELÂHATTİN HİLÂV
TİRAJE
CAHİT İRGAT
OGUZ TÜMBAŞ
METİN ELOĞLU
HASAN KAVRUK
MEHMET SALİHOĞLU
MUZAFFER ARABUL
KEMAL BEKİR
NUR TÜRETKEN
DR. SEDAT PINAR
AŞIK VEYSEL
ÖMER AŞICI
FİKRET ÜRGÜP
ARA GÜLER
MEHMET A. TUNCAY
ATIF ÖZBİLEN
BERNÂ HÜNALP
CELÂL ÇUMRALI
SİYAMİ ÖZEL
METİN BEŞER
CELÂL ARABACIOĞLU
F. G. Lorea -
SABRİ ALTINEL
NİYAZI BAYSAN
ETEM OLGUNİL
ERGÜN EVREN
MERAL KIZILTAN
YILDIZ AKINCI
AVRAM VENTURA
RIZA ZELYUT
AHMET ASLAN

Aşık Veysel

(Foto : Ergun Çağatay)

güney güney güney güney güney güney

SAYI : 39

ARALIK 1970

250 Krş.

ATATÜRK ve SANAT

*
Azra Erhat

Ne demiş Atatürk sanat konusunda? Şu aşağıdaki düşünceleri dile getirmiş :

* Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.

* Bir millet sanat ve sanatkarından mahrumsa tam bir hayata malik olamaz.

* Sanatkar, Cemiyette uzun ceht ve gayretlerden sonra alınanda ışığı ilk hisseden insandır.

* Hepiniz mebus olabilirsiniz... Vekil olabilirsiniz... Hatta Cumhurreisi olabilirsiniz... Fakat sanatkar olamazsınız. Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden bu çocukları sevelim.

İşte bu kadarını söylemiş. Çok şey söylememiş diyeceksiniz. Sanat üstüne yeni, kapsayıcı, yol gösterici laflar etmemiş, yani belli bir doktrin in sanat görüşünü dile getirmemiş de, genellikle geçerli, her zaman ve herkes için geçerli sözler söylemiştir. Bu dört cümlede italik yazılmış kelimelere dikkat edelim bir de. Bu kelimeleri ben italik dizdirdim, bunlar hemen her cümlede tekrarlanıyor diye. Nedir bu kelimeler: hayat, millet, cemiyet hepiniz ve bir de sevelim. Sanatı doğal bir oluş içinde görüyor Atatürk, yaşam ve toplumla ilişkisini ele alarak insan için kaçınılmaz yönünü belirtiyor: sanat insan topluluğunun can damarıdır, diyor, bu damarda dolaşan taze kan topluluğun yaşamasını sağlar, bu kandan yoksun insan topluluğu yaşamaz, bu kanla beslenen topluluk sa ışık saçar, ama böyle bir ışığı kendi varlığında biriktirip saçmak bireylerin işidir, sanata ermek ve sanatı yaşatmak bireyin ancak büyük bir çabasıyla olur. Kişinin toplum çıkarına kendini büsbütün vermesiyle gerçekleşir, her kişi bu seveyi, bu verimi kendinden veremez. Onun içindir ki, toplum görevlerinin en zorudur

sanat görevi. Bu görevi yerine getirerek topluma görevlerin en büyüğünü yapan kişi toplumun saygısını ve sevgisini hak etmektedir.

Az ama öz sözler söylüyor burada Atatürk. Hak, bağımsızlık ve özgürlük üstüne dile getirdiği düşünceler kadar büyük ve önemli düşüncelerdir bunlar. Dinleyin bakın:

* Her halde âlemde bir hak vardır ve hak kuvvetin üstündür.

* Her ilerleme ve kurtuluşun anası özgürlüktür.

* Bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın doğup yaşayabilmesi, o milletin özgürlük ve bağımsızlığa sahip olmasına bağlıdır.

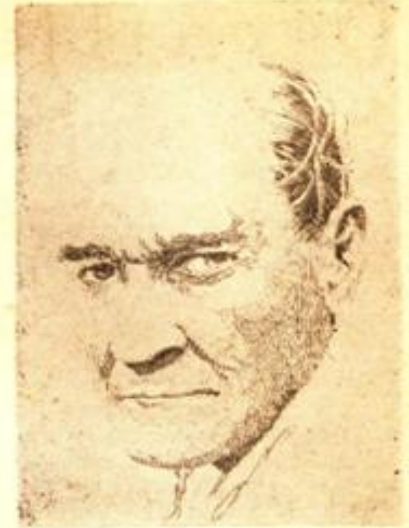
Alt yapı, üst yapı, Mustafa Kemal'e evet Atatürk'e hayır, gibi günümüzde ve basınımda dolaşan safsataları hallaç pamuğu gibi havalara savuracak nitelikte sözlerdir bunlar. Çünkü dün ve bugünün ufak tefek akım ve eğilim, çıkar ve kavgalarını değil, insan ve insanlığın süresiz ve sınırsız sorunlarına ışık tutan, zaman ve mekân koşullarını aşığı için "ölümsüz" diye niteleyebileceğimiz tek sorunumuz, "mutluluk" sorunumuza değinen düşüncelerdir. Atatürk'ün insanın mutluluk sorununu iddialı ve ukelâ filozoflar gibi değil de, yalnız düşünen ve seven bir insan gibi ele aldığını hep biliriz. Sessinden birkaç örnekle tazeleyelim mi bellediğimizi? İşte :

* Artık insanlık kavramı vicdanlarımızı arıtmaya ve duygularımızı yüceltmeye yardım edecek kadar yükselmiştir.

* Uygarlığın emrettiğini ve istediğini yapmak insanlık için elverir.

* Memleketler çeşitlidir fakat uygarlık birdir.

* Hayatta tam zevk ve saadet ancak gelecek nesillerin varlığı, şerefi, saadeti için çalışmakta bulunabilir.

(Desen : Orhan Adalı)

Bizi Affet Atatürk

Bir zaman; paralardan, pullardan resimlerin kaldırıldı,
Heykellerin kırıldı kurtardığın bu vatanda,
Ve yer yarıldı;
Utancımızdan yerin dibine geçtik.
Bizi affet Atatürk.

Bir zaman üç beş bin oy karşılığında devrimlerin satıldı,
Sebepler yaratıldı aydınlara kara sürmek için,
Ve o çok sevdiğin sanatçılara
Karakollarda dayak atıldı...
Bizi affet Atatürk.

Üs oldu yer yer ellere bu mübarek vatan toprakları,
Yırtılan bayrakları elemle gördü gözlerimiz,
Ve o çok sevdiğin sanatçılara
Kara çarşafular doldurdu sokakları.
Bizi affet Atatürk.

Bir zaman kafa tuttu valilerine bucak başkanları,
Aydınlık düşmanları yaktığın ışıkları söndürdüler,
Ve unutuldu yakın zamana kadar
İstiklâl savaşının adsız kahramanları.
Bizi affet Atatürk.

Görülmemiş kalkınma dediler, nurlu istikbal dediler,
Göremediler Atam yaklaşan karanlığı,
Ve gözlerini hurs bürümüş politikacılar
Geriliğe, cehalete prim verdiler.
Bizi affet Atatürk.

Bu günde hilâfet isteyerek laikliğin yerine;
Büyük eserine ihanet edenler çıktı.
Ve eserini emanet ettiğin gençler;
Düşman edildi birbirine.
Bizi affet Atatürk.

Şimdi otuz ikinci ölüm yıldönümünde;
Bu en acı gününde seni yürekten sevenlerin;
Ben, Türk şairi Ümit Yaşar,
Sana yalvarıyorum, eğilerek önünde;
Bizi affetme Atatürk.

ÜMIT YAŞAR

* Eğitim bir ulusu ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek, bir toplum haline getirir, ya da köleliğe ve yoksulluğa sürükler. Ve gene sanatla ilgili iki düşünce :
* Dünyada uygarlığa ulaşmak, ilerlemek, gelişmek isteyen her ulus ister istemez heykel yapı-

çak ve heykeli yetiştirecektir.
* Müzikle ilgisi olmayan yaratıklar insan değildir. Onun uyarması ve kalavuzluğuyla Türkiye toplumunun sanatta nerden yola çıkıp nereye vardığını tartışmak bize düşmez

DÜŞÜNÜ, GÖRÜNGÜ

Jean - Paul SARTRE

Çeviren : Selâhattin Hilâv

- 1 -

(Desen : Tiraje)

Taban Yazısı

Çağdaş düşünce, varolanı, onu ortaya koyan görünüşler dizisine indirgeyerek ö- nemli bir gelişim gerçekleştirdi. Böylece, "felsefe" yi tedirgin eden belli birçok iki- ciklerin (dualisme) yok edilmesi ve onların yerine görüngünün (phénomène), birçilli- ğin (monisme) konulması amacı güdülü- yordu. Ama bu konuda başarı sağlanabil- di mi?

İlkten, varolan'da içi dışı karşıt du- ruma sokan ikicilikten kurtulunmuş oldu- ğuna hiç kuşku yok. Varolan'da, ele alınan nesnenin özdoğa'sını açık seçiklikten giz- lediği bir "dış" yok gayrı. Bu özdoğa'nın, ele alınan nesneye "içsel" olduğundan kav- ranamayan, ama, salt duyulabilen ya da tasarlanabilen birşey, yani o'nun saklı ger- çekliği açısından düşünülmesi gerekiyor- sa; bu ÖZDOĞA da yok. Varolan'ı ortaya koyan görünüşler, ne içsel, ne de dışsaldır- lar. Tümü eşdeğerdedirler ve de tümü öbür görünüşlere yollarlar olguları. Hiç birinin üstünlüğü olamaz. Diyelim, GÜÇ, etkileri- nin (hızlanma, sapma) ardına saklanan türü bilinmez, fizikötesi bir itki değil, bu etkilerin tümüdür. Benzeriyse, elektrik a- kımının da iç sınırları yoktur. Elektrik akımı, kendini ortaya koyan "fiziko - şim- mik" eylemlerin (elektroliz, kömür çubu- ğunun ışık saçması, galvanometre göster- gesinin sapması) tümünden başka bir şey değildir. Bu eylemlerden hiç biri, elektrik akımının gerçek niteliğini açıklamaya yet-

mez. Ama hiç biri de GERİSİNDE VARO- LAN'ı gösteremez. Kendini ve bütünsel diziyi gösterebilir ancak. Varolma ve gö- rünme ikiciliğinin felsefede gayrı sözkonu- su edilme olanağını yitirdiği apaçık anla- şılıyor. Görünüşü, varolan'ın tüm oluşu- munu kapsadığı düşünülen bir gerçeğe de- ğil de, görüntülerin tümsel dizisine çekiyor bizi. Öte yandan, "görünüş" bu varlığın geçici bir belirginliği de değildir. "Nume- nal" gerçeklere inanabildiği sürece; görü- nüş, katkısız bir olumsuzluk gibi yorum- lanmıştı. Oysa, görünüşün, "varlık dışı" lığı da söylenmiştir. Yani görünüşün, ku- runtu ve yanlışlar toplamı olduğu da sa- vunulmuştur. Nedir ki, bu "varlık" bile -bir bakıma, ödünç alınmış bir VARLIK'tı ve reslanabilecek en büyük güçlük, görü- nüşe, görümsellik ötesi bir sağlamlık ve va- roluş verebilmektir. Nietzsche'nin "öbür acunlar kuruntusu" dediği şeyden arın- mışsak ve "görünüş ardı varlık" a gayrı inanmıyorsak, görünüşün kendisi, az önce söylediklerimiz'in tersine, tümden olumlu- luk durumunu yansıtır. Kızaca, onun özü gayrı varlığa karşıt düşmemekte, varlığın şaşmaz ölçüsü olmaktadır. Nedeniyse, var- olan'ın doğallığı salt onun görünür yö- nünden ötebir anlam taşımaz. Böylece, Husserl'in ya da Heidegger'in "görüngübi- lim" inde bulduğumuz düşünce, yani gö- rüngü ya da görece-salt'a ulaşmış oluyo- ruz. Görüngü, görece olmaktan yine de

Yalnızlığı suladın
Adam tanıdın
Nâfile.

Boşuna her dönemeçte kazaa
İnsan insana meze
Otuz milyon kul-köle..

Kötüükler üstüne kötülükler kurulu
Ya arkadaşan vurulu
Ya hesabı dürülü.

Tonu kaçta insanın, kaçta vagonu
Kiminin atlas ipek kiminin yırtık donu
Kimine kat araba köşk yah
Fıkaranın çilesi tabanına yazılı.

Dört bir yanda insan leşi
Derdimiz derdimizle atbaşı
Paydos haram sevgilere
Allah kuvvet versin top ceken beygirlere.

Cahit İRGAT

kurtulamamaktadır. Nedeni, "görünmek", öz bakımından kendine bakan gözü de içermektedir. Ama bu görüngüde, Kant'ın ERSCHENUNG'undaki "ikiz görecelik" yoktur. Görüngü, salt sanılan ve ardında bulunan gerçek varlığı işmarlamaz. Neyse O'dur; içi-dışı apaçıktır.

kanısında yarı. Bu derginin yazarları da, okurları da, ben de bu yolun yolcularıyız. Atatürk bizi mebusundan da, vekilden de daha çok sevmeye lâ-yık görmüş, eksik olmasın, bu sevgiyle beslenmiş gelmişiz ne-reye gelebilmişsek, önümüzde açılan yol da yine bu sevgi yo-ludur. Ama gelin şimdi bir az da sağımıza soluza baka-lım. Atatürk'ün yürekte kopan sözlerinden çok daha tutar-lı, daha yöntemli, dört başı mamur sistem ve doktrinlere dayanan dünya görüş ve an-la-yışları üstüne kurulu sanatla-ra bir göz atalım.

Devrimci ülkeler devrim il-kelerine dayalı birçok sanat te-orisi koymuşlar ortaya, sanatın nerden gellip nereye gittiği, ne-yi dile getirip neyi getirmesi ge-rektiğini uzun uzadıya ince-le-yen kitaplar dolusu malzeme sermişlerdir gözümüzün önüne. Bilimselliğinden hiç şüphe olunmayan bu yapıtlar felse-

fenin de sosyolojinin de, gide-rek biolojinin ve daha birçok loji ve -izm'lerin de kök ve kö-kenlerine dek izlemektedir sa-natı. Ne var ki, asıl amaç ve erek devrimci sanatın doğ-masını, gerçekten devrimci bir sanatın nasıl ortaya çıkıp na-sıl gelişeceğini ve devrim mut-luluğunu dile getirip nasıl ya-yacağını anlamak ve anlatmak-tır. Gel gör ki, bu sapaşğlam bilimsel kılavuzların hiçbir et-kisi olmadığı gibi, sanatçıların örgütlenmesi için yapılan büt-ün çabalar, giderek sanatçıya bir yandan verilen gözdağlar, öte yandan maddi ve manevi ra-hatını sağlayan bütün olanak-lar boşa gitmiş, inadım inat devrimci sanatçı devrimci ola-mamıştır. Yazının burasında kesip de beni taşlamak üzere yola çıkmamışsınız, birkaç ör-nek dinlemeye dayanırsınız belki de. "Hürriyeti seçtim" e-debiyatı bunca yıldır aldı yürü-dü. devrimci ülkeleri devirme-yi kendine amaç ve çıkar edi-

nen batı blokunun ekmeğine yağ sürüldü, ödüller yağdıka-yağdı kendi devrimci ülkelerinin olmyacak kötülüklerini açığa vuran yazarların başına. Bu yazarlar iyi yazar, büyük ya-zar olabilir, yana yakıla anlat-tıkları gerçek olabilir, yaşam ve sanatlarını sürdürmete, kö-tü bildiklerine direnmekte, iyi bildiklerini yaymakta göster-dikleri çaba övülesi güç bir çaba sayılabilir, ama sorarım size devrimci bir ülkeyi yer-mek batırmaq için bu sapık yollara baş vurmaq yakışır mı yazara, sanatçıya, giderek insa-na? El altından eserini Ameri-kaya satmak, Faransaya ka-çırmaq, sonra da büyük sanat-çı olarak devletin armağan et-tiği kir evlerinde kurulup No-bel ödülü almak... Ben bu ya-zarların hiçbirini okumadım, okumayacağım da, "Hürriyeti seçtim" edebiyatından tiksini-yarım çünkü. İçinde yaşadığı toplumu anlatmaktadır elbette bir sanatçının ödevi, onu eles-

tirmek, ona ışık tutmaktır, ama bu iş el altından ve dolambaç-lı yollardan olmaz, savaşını yerinde ve açık açık sürdür-mek zorundadır sanatçı. Ar-kasında kendi ülkesi insanla-rının yankısı ve desteği olma-yan sanatçı köklü bir yeniliğe yol açamaz, gerçekten devrim-ci olamaz. Solzenitzin'in çağı-mızın Dostoevsky'si olduğuna inanmıyorum ben. Çünkü be-nim gözümde sanatçı herşey-den önce insandır, öbür insan-lardan daha insan bir insan.

İşte Atatürk'ün sanat üstü-ne kısa ve açık seçik sözlerin-de söylediği bu gerçektir. Ata-türk sanatı baş tacı etmiş, o-nunla kalmış, sanatçıyı kendi yolunu seçmekte özgür bırak-mış, karışmamış onun ne söy-leyip nasıl söyleyeceğine. Bir devlet adamına yakışır en us-lu akıllı davranış da budur. Bu anlayış ve davranışın mutlu-luğu içinde yaşıyor bugün be-nim sanatçım.

Halk Kaynakları Varken Divan'a Sarılmak Neden?

Oğuz TÜMBAS

Divan bir "yüksek zümre edebiyatı" olarak ortaya çıkmış, uzun yıllar yaşamış ve sonra da ölmüştür. Halk katlarına inememiştir hiçbir zaman. Dili, deyişi, özü, biçimi de halkçı olamamıştır. Kuşkusuz kimi Divancılar zaman zaman düzeni eleştirmişler, yermişler. Ama bu gene de halk adına olmamıştır. Bugüne dek adları sürmüş Divan şairleri var elbet. Yadsıyamayız onları. Ancak şiirleri yabancıdır bize; kalıcı bir bildirileri yoktur, ileri çağlara el atamamıştır.

Divan şiirinin bu durallığı, tükenirliği yanında, halk kaynakları ile beslenen halk ozanlarının ürünleri tükenmiş midir? Hayır. Dadaloğlu, Pir Sultan, Karacaoğlu, Köroğlu, Yunus hâlâ gümbür gümbür kullandığımızda çınlar. O diriliklerini yitirmemiş şiirleriyle... Kuşkusuz boşuna değil bu ayrıcalık, bu kalıcılık. Dili, deyişi, özüyle bizim olan bir şiirdir de ondan elbet. "Yüksek zümre edebiyatı" yapmak yerine halk katlarına inmek amacı güden, halkın diri yanlarını özümleyen bir şiirdir de ondan. Halk kaynakları tükenir mi hiç... "Di-

Dosya: Hasan Kavruk

BİR DOSTLUĞUN ARALIGINDAN : II.

Ne Eoğlu, can oğlusun, bre can!
Canlar akar kaleminden, fırçandan
Renklerinle nice bir dünya öyle?
Cıvı cıvı barış doğar kavgandan.

Dilin hele, Tanrım, o ne hoş dildir,
O ne yoğurmudur ana dilini?!
Bir bahçeye girmiş gibi olurum
Dernek için dikenli güllerini;
Bir başka yaşantı sende o şiir..

"Düdüklü Tencere", "Sultan Palamut"
Altına sürdün mü bir de "Odu"nu
Başlar bir ateşlenme ve bir unut,
Görü, bütün gericiiler gününü;
Ey Türkçemin en dökümcü ustası!

Metin!. Nedir bu sendeki dörneklik;
Hani, sergi açacaktın burada?
Daha nice beklileyim gelmeni?
Bu dumanlı, bu korkunç Ankara'da
Gel kardeşim, gel de tazele beni!

Ne Eoğlu, can oğlusun, bre can!
Canlar akar kaleminden, fırçandan
Hele dursun, biraz içme rakımı!..

Mehmet SALİHOĞLU

YOSUN

Camgöz balıklarının yuvalandığı o çapraşık çukurda
Üç de yosun tomurcuğu var, gelin onları kurtaralım

Uyku tutmaz camgözleri, çünkü gözkapakları yok
Kırpikleri varmışcasına sanki, birer birer yolalım

Hiçe sayılan yalnızlık, azı dişlerini bilir
O üçgecik yosuncağı varın binüç kılalım.

Metin ELOĞLU

van şairleri padişahlara övgüler düzerken, halk şairlerinin Tanrısı bîne alaya alabili-diklerine, kimi zaman birer halk önderi kimliğine büründüklerine tanık oluyoruz." (halkın dostları, Eylül 1970).

Bunca sözden sonra diyeceğe gelelim. Bir süredir bazı şairlerimiz Divan şiiri-ne döndükleri, sevgi gösterisinde bulundukları göze çarpıyor. Bu konuda dergi ve gazetelerde türlü yazılar, eleştiriler, so-ruşturmalar çıktı ve çıkıyor da. Sanırım bir süre daha yankıları sürececek bunun. Turgut Uyar, Behçet Necatigil. Atilla İlhan böyle bir gelenekten yararlanmayı oldukça ileri götürdüler. Salt bir sanat yapma, teknik oyunlarına girişme, okuyucuya güç uğraşlar yüklemeye bir şiir ilerliciliği olmasa gerek. Ne diyor Turgut Uyar Divan için: Zaten bir divan yapmakta asıl amacın, geçmişte bir mutlu azınlığın kullandığı aracı halk adına, halk yararına kullanmak-tı..." (Yeni Dergi, Mayıs 1970). Canım halkçı olmayan, halka uzak bir küçük azınlık şiiri, şimdi nasıl halk yararına kul-lanılır yani? İyi şiirler yazdığım da yadsı-madığımız, boş bir şair olmadığımı da bil-düğümüz Uyar'ın böylesine bir sözsetmesi, ister istemez bir gülümseme getiriyor du-daklarımıza.

Hele bir de Necatigil'in dediklerine bakın siz: "İdeolojinin olacağı yerde şiirin, sanatın olacağını sanmıyorum... Bugünün şiiri mümkün olduğu kadar eskiye atıflarla ilerlemelidir..." (Yeni Gazete) ve devam-la "Biraz lütfen İngilizce, Almanca, Fran-sızca öğrenir gibi osmanlıca öğrenmeye de zahmet ihtiyar edilsin?" (Yeni Edebiyat, Nisan 1970). Bu değin yanlış, hatta - bir-raz ileri gideceğim, bağışlayın - bu değin saçma söz olamaz. Çağı görmezlikten, ça-ğa karşı olmaktan, yadsımdan gelen bir yanlış düşünce bu. Ölü bir dili öğrenmek zahmetine katlanmak... Daima yaşayan, gelişen, diriliğini sürdüren, yarına açılan ürünler varken, neden katlanalım bu gereksiz zahmete. Uyar'ın ya da Necatigil'in sözlerini, görüşlerini ancak bir Osmanlı kahıntısı olan Kemal Tahir gibi kişiler alkışlar! Ama halk değil, ama çağının an-lamına bilincine önemine varmış kişiler değil. Eskiye özlemle, eskiyi diriltmekle, yararsız bir geleneği hortlatmakla ne ka-zanacak bu adamlar.

Oysa halk kaynakları, halk kültürleri ne güne duruyor. Halk ürünlerinden, halk kültürlerinden yararlısalar ya... Alabil-diğine geniş, dolu, besli bir kaynağı kul-lanmaları gerekirken, toplumsal sancılar-la uğraştığımız; huzursuz, tedirgin, kuşkulu sosyal ve ekonomik düzensizlikler-le karşışarşıya olduğumuz bir dönemde bizim "aklı evvel" şairlerimiz nelerle, ne zor (!) işlerle uğraşıyorlar bakın. Ne adı-na? Elbette iyi şiir, güzel şiir, sanatlı şiir,

ince şiir adına...

Diyeceğiniz olacaktır belki. Peki sana ne oluyor be kardeşim. Kendini bu kadar üzü-yorsun, bunca laf ediyorsun? Sana ne yani?

Ama öyle değil işte. Elbette böyle bir gi-dişe övgü düzecek değiliz. Bir sanatçı so-rumluluğu, bir görev sorumluluğu yüklen-mezsek, çağımıza yabancı, halkımıza ya da halk kaynaklarımıza uzak olursak, en bü-yük yanlış ve yanlışlara düşmüş sayılmaz mıyız? Divan'la, Divançe ile, En/Cam'la; gazeller, kasideler, rübâiler, musammat-lar, şarkılarla nereye gidiyorsunuz bay-lar?... Yüzyıllar gerisine; yani ölümcülüğe, yani karanlığa, yani çağ dışına mı? Yok-sa bir "saltanat" katına mı?! Şiirinize kaynak mı kalmadı? Şiir ürünleriniz mi tükendi, yoksulluk mu çekiyorsunuz yok-sa? Yığınların gerçek açıklıkla, yoksullukla savaştığı bir dönemde hâlâ şiirinize oy-macılık sanatı mı yapıyorsunuz? Yoksa siz de okuyucuya, halka Mari Antuvanet gibi "ekmek bulamıyorlarsa, pasta yesinler" demeğe gelen bir söz sanatı mı yapıyorusunuz?

Bu dediklerimden sakın kalaycı kaypak, öykünmeci, görüntücü şiirlere de katıldığımı düşüncesi çıkarılmasın. Elbette şiir dünyası değil, bir kuru anlatım değil. Ancak şair bir şiir diliyle, bir bildiriyle, çağını algılayarak demelidir diyeceklerini. Sorunlara ortak, çağına tanık, halk kaynak-larına eğilen bir düşünce ile şiirini oluşturma-lıdır. Yoksa çıkıp da yeniden bir divan uğraşısına girişmek, o şiiri savunmak bir görev değildir. Divan şiirinden yarar-lanmak şiirimiz adına bir önem taşımaz, yeni bir ses getirmez. Belki şiirimizdeki patlamaya hazır yeni güçlerin, yeni sesle-rin çıkışını geciktirir. Bu da bir ihanettir şiirimize. Hani olanakları geniş, kolu uzun yayıcıların işgüzarlığı da olmasa, sanırım fazla üzerinde durulmazdı. Zaten böyle bir şiirin uzun ömürlü olacağına da inan-mıyorum ben.

İleriye doğrudur hep adımlar ve de ge-nişliğe açılır pencereler, geriye doğru de-ğil.

NE VARSA

Tutsak çocukluk,
Çarşıdaki gençlik
Yaşlı, yorgun adam, dinle,
İşte gün aralandı.

Kapılar, yüreğin ve aklın
Ne varsa duvarlara sıkıştırılan,
Uğultularla boşanacak birazdan.

Ağac, deniz, dağ,
Yenilmez uğraş, yanılsız düşünce,
Bilinçli rüzgârı sabahın.

Muzaffer ARABUL

FATMA HANIMIN ERİK AĞACI

Kemal BEKİR

Fatm'anımdan uzun uzadıya söz etmenin gereği yok. Her katı ikişer odalı, iki katlı bir evi var. Evin yalnız dış sıvası eksik kalmış. Onun için dört bir yanından kırmızı kırmızı güler, durur. Evin arkasında, bir de oldukça büyük bahçe var. Bir o kadar bahçe de bitişiginde. Burası da Fatm'anımın. İki bahçe arasında bir duvar varmış önceleri, ama şimdi nedense yok. Her halde ev yapılırken yıkılmış olacak. Bitişik bahçenin en dibinde, tek odalı küçük bir ev daha var. Fatm'anım, bu evi Zehr'anım adında yoksul bir kadına kiraya vermiş. Kadın iki çocuk sahibi; biri on iki, biri de on beş yaşında iki oğlan. Fatm'anımın bahçesinde ağaç bulunmaz. Orda o, daha çok sebze yetiştirir. Yalnız bir çardağa güzel mi güzel asma sarılmış. Bu yandaki bahçede, kocaman bir çitlen-

MARMARIS'TE AKŞAM

Süzülüp koyların arasında
Bir gemi sahile doğru yaklaşır...
Direğinde şıkr şıkr
Yakılmış sarı bakar
Renkli bir bayrak gibi gurubu taşır...
Küpeste siyahından yapılmış,
Yelkenleri siyah Hint atlasından,
Kuğu kanatlarında kürekleri
Kalkar gökleri,
İner yerleri
Bir bıçak gibi kanatır, keser.
Böyle yazılmış kaderi,
Kaçmak istemesine günlerin tasesından
Her şafak pupa yelken sefere gider,
Dolaşır bütün ülkeleri
Aynı gün, geri döner
Güneşin arkasından...
Endülüsün şalları
Singapur ipkeleri, Çin kumaşları
Denizlere dökülür bordasından...
En muhteşem,
Asırları delip geçen,
Bayramlardan biri başlar...
Dört tarafı Cam'dan dağlar,
Mor lacivert aynalar...
Rihtımda sessiz dalgalar
Her gün aynı tören için taşları temizler,
boyar...
Orta yerde koyu bir tül gibi rüya gemisi,
Güvertede alay alay
Gözleri deniz mavisi
Tayfaların ellerinde kılıç gibi parıldar Ay...
Bir cırpıda dağıtarak şehrin üstündeki sisi
Yıldızlarla topa tutar
Ve selâmlar
MARMARIS'Lİ.
Dr. Sedat PINAR

EVRENİM

Ay'da yaşam olsa da: denizler, çayır-çimen;
Meyvesi, çiçekleri devâ olsa her derde;
Değdiğim her kırmızı yakut kesilse hemen;
Ama bence yaşam yok, sen yoksan, hiçbir yerde!

Soyut ışıklara bir aşk rüzgârıdır esen:
Insanoğlu bu özlemle tâ Venüs'e gider de,
Bilmez ki Venüs sensin, Merkür sensin, Zühal sen...
Ama bence yaşam yok, sen yoksan, hiçbir yerde!

Belki bu gece Mars'da; Jüpiter'deyiz yarın...
Ama hani gülüşün, o bakışların nerde?
Gözlerin tek güneştir, samanyolu saçların...
İnan, bence yaşam yok, sen yoksan, hiçbir yerde!

Nur TÜRETKEN

bik ağacı, onun yanında da bir erik ağacı var. Aman, ne tatlıdır bu ağacın erikleri, yemelere doyum olmaz. Yine o bahçede, dört tane nar ağacı; ama verimsiz. Yılda birkaç nar verirler, onlar da ağıza alınmayacak kadar ekşi. Fatm'anım, Zehr'anıma evini kiralarırken, ağaçlar ne verirse, kendinin olacağını açık açık söylemiş. Ama yine de, Fatm'anım, meyvelerden kimseye tattırmayacak kadar cimrilik etmez.

Baharda erik ağacı güzelim meyvesini verdi, verecekti. İri iri olmuştular erikler, hoş bir sarılığa bürünmüştü yaprakların arasını. İnsan daha ilk bakışta anlardı onların ne kadar sulu, ne kadar tatlı olduğunu. Zehr'anımın çocukları bunlardan koparıp yerlerdi. Arada bir kadın:

"Ellemeyin yavrularım," derdi, "ne yapacaksınız elin malını? Yiyeceğiniz erik olsun, ben size alırım çarşıdan. Beş kuruşa bir yığın erik verirler."

Zehr'anım, bu sözleri çocuklarına kendiliğinden mi söylerdi? Hayır. Fatm'anımın çenesini kapamak için.

Komşular pazar günü gezmeye gideceklermiş. Şöyle kırlara doğru, biraz açık hava almaya. Hemen gününbirlik gidip geleceklermiş. Yanlarına yemeklerini de alacaklarmış. Hem de pek kalabalıklarmışlar. Fatm'anım durur mu? Yolu yok, bu kalabalığa katılacak, o gitmeden olur mu hiç? Zehr'anım, dedik ya, yoksul. Ama gezmeye gidecekler arasında sıkı fıkı dostluk ettiği bir kadın onu da çağırdı. O da düşündü taşındı: "Ben de gideyim," dedi kendi kendine. "Kırk yıldır evden dışarı çıktığım yok. Kulun böylesini Tanrı da sevmez. Gideyim, gideyim, ama şu çocuklar? Onları ne yapmalı? Hah, buldum, onları burda bırakırım. Kalmayıp da ne edecekler? Ellerine de beş on kuruş veririm, harcasınlar." Böyle düşündü.

Çocuklar eve geldiğinde iki kadın söylüyor, yarın neler götüreceklerini konuşuyorlardı. Zehr'anım:

"Ben ne götürüyüm?" diyordu. "Bir şey götürmeyeceğim. Zaten Ays'anım zorladı, gel Allah aşkına sen de, dedi. Ben de onun için gidiyorum, kırılmasın. Ne diyeceksin işte kardeş, gitmek gerek."

Fatm'anım da aynı şeyi düşündü. Bir şey götürmese olmaz mı? Ama evi var, barkı var. Üstelik kira alıyor. Dedi ki:

"Ben börek yapayım, diyordum. Ama gelgelelim, külfetli iş. Hani vallahi, masrafından çekindiğimden değil. Bu yaşlı halimle nasıl uğraşayım? Hamur yağur, aç tepsiyeye koy, bir de fırına götür. Zor iş, zor! İvsi mi birazcak köfte yapıvereyim, dedim. İki de yumurta kaynatırsın, değil mi hele?"

Zehr'anım içinden şöyle dedi: "Hele hele! Ne karı bu böyle be! "Ama dilinden dedi ki:

"Bilmem vallâ.. Sen bilirsin. Ne yoracaksın kendini? Köfte yapiver, gitsin..."

Zehr'anım, çocukları görünce, yiyecek meselesini konuştukları için hemen hatırladı: Bir de bunları götürürse ne yerler, ne içerler? İyi ki yalnız gidecek. Kimseye de yük olmaz.

Çocuklar çitlenlik ağacının altında durdular. Küçük ağaca tırmanmak istedi. Anaları:

"Hey len!" dedi. "Gelin buraya!"

Büyük geldi:

"Ne?" dedi.

"Yarın biz, Fatm'anım teyzenle bir yere gideceğiz. Siz burda kalın, emi? Bakalım, bir iş var, eğer o iş olursa... İşin ucunda bir şey var..."

Çocuğun aklına para, ya da ancak para karşılığı edinilebilecek şeyler geldi:

"Eh!" dedi.

Küçük oğlan uzaktan konuşulanları duymuş:

"Ne, ne, ne,?" diye koşarak büyüğün yanına geldi. "Ne var?"

"Hiç. Bir şey değil."

Yeniden kendi havalara daldılar. Fatm'anım:

"İşte böyle," diye sürdürdü sözünü. "öyle yapacağım. Başka ne yapayım?"

Zehr'anım:

"İyi, güzel," dedi. "En iyisi o. Başka ne yapacaksın?"

Fatm'anım evine gitti. Öteki düşündü: "Amanın, ne karı bu böyle? Yerim diye korkuyor."

Bir süre sonra şöyle bir şey oldu: Fatm'anım, işleri arasında, bahçeye inip çıkıyor ya, gözleri bir ara erik ağacına ilişti. Baktı, erikler yakında tam olgunlaşacak. Pek para getirmez, ama yemesi hoş olur. Pek para getirmemesi de söz mü? Hiç para getirmez. Biraz komşulara dağıtırsın, biraz da kendin yersin, hepsi biter. Ne olacak? Şuncacık ağaç.

Çocuklardan büyüğü, odanın merdivenine oturmuş. Küçük de sokak kapısından doğru geliyor:

"Ağbi," diyor, "şimdi İsmail'i gördüm. Üç tane serçe vurmuş. Cebinden çıkardı, nah işte, diye gösterdi bana. O çocuk iyi nişancı be!"

"Nerde gördün?"

"Şimdi işte. Şurda."

"İyi ya, kuşları nerde vurmuş?"

"Bizim okulun orda vurmuş. Zaten orda, kuş na böyle."

Sağ elinin parmaklarını oynattı. Öteki: (Sonu 14. sayfada)

Değerli Halk Ozanımız Âşık Veysel Şatıroğlu'nun bütün şiirleri, bu ay içinde İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI arasında çıkacaktır. Güney okurlarına, Âşık Veysel'in hiç bir yerde yayınlanmamış son şiirlerinden üçünü sunuyoruz.

ÂŞIK VEYSEL

Foto : Ergun Çağatay

SEN OLMASAN

Sen bir aşkın ben bir mecnun
Sen olmasan ben olmazdım
Sen bir gülsün ben bir bülbül
Sen olmasan ben olmazdım

Kalbimde yaşarsın her an
Varım yoğum sensin inan
Kalbimdeki aziz mehtan
Sen olmasan ben olmazdım

Ansızın kalbime girdin
Türlü türlü dertler verdin
Beraberce çekek derdin
Sen olmasan ben olmazdım

Sensin benim cümle varım
Yoktur başka kişi karım
Hem yazımsın hem baharım
Sen olmasan ben olmazdım

Bağrımdaki açan çiçek
Türlü koku türlü renk
Bu bendeki olan gerçek
Sen olmasan ben olmazdım

Dokun Veysel tele dokun
Coştu gönül etti akın
Sensin bana benden yakın
Sen olmasan ben olmazdım

OYUN BİR PERDE

(koro)

"yaşamak hakkımızdır kör topal ama özgür
tanrı hepimizindir ve tümdür üstümüzde
karşını yok bir hüznün şiiridir anlatımız
my-laj kasaplarının kanlı elleri
haydin toplanın özgürlüğü yenibaştan anlatıyoruz"

önce kimsesiz çocukları vuruyorlar kolay
sonra kadınları boğazlıyor mavi kuş sürüsü
sonra ölgün ve sağlıksız insanlara gülerek
kindir bu kan güllü gecenin en uslu vakti

nereden geliyor bu sevgisizliğin suvarileri
kimedir bu yorgunluk bu alın tırı bu hınc
ölümevciller ordusu kansız cesetlere bilmiş
bunlar özgürlük ülkelerinden geliyorlar

(koro)

"parlak giysili çocuklar değil bunlar
bu kadınlar biliyordu ölümü ısıtıyordu güneş
ve dökülen kan ateşliyordu saz damları
ölümlerine değil utançları utanç uygar çağlardı"

birdenbire şavkı silâhların birdenbire sustu
mitralyözler erkekliklerinden
tabancalar şavkından namluların kirinden
utandılar da
besili ve etli barış havarileri utanmadılar

bir düş müydü bunca acılara yaşamak sessizce
su ekmek piriñç belki biraz da umut üstüne
gökyüzü ne de olsa güzeldi toprak yine de anaçtı
kuşkusuz çocuklar ağaçlara hayrandı
tam o sırada ölüverdiler gök mavi kuş doldu

(koro)

"yaşamak hakkımızdır kör topal ama özgür
tanrı hepimizindir ve tümdür üstümüzde
karşını yok bir hüznün şiiridir anlatımız
my-laj kasaplarının kanlı elleri
hayin toplanın özgürlüğü yenibaştan anlatıyoruz"

ÖMER ASICI

KARDEŞİM

Beni hor görme kardeşim
Sen altınsın ben tunçmuyum
Aynı vardan var olmuşuz
Sen gümüşsün ben sacmıyım.

Ne varsa sende bende
Aynı varlık her bedende
Yarın mezara girende
Sen toksunda ben açmıyım.

Kimi molla kimi derviş
Allah bize neler vermiş
Kimi arı çiçek dermiş
Sen balsın da ben ecemiyim.

Topraktandır cümle beden
Nefsini öldür ölmeden
Böyle emretmiş yaradan
Sen kalensin ben uçmuyum.

Tabiata Veysel aşık
Topraktan olduk kardeşim
Aynı yolcuuz yoldaşık
Sen yolcusun ben bacmıyım.

DÜNYA GENİŞ İDİ ŞİMDİ DARALDI

Dünya geniş idi şimdi daraldı
Çıkıp gideceğin yer belli değil
Yetmiş altı yıldır alır safarım
Bakmadım deftere kâr belli değil

Seyrettim âlemi dünya dar dedim
Ay dünya arası sanki bir adım
Denizi karayı ölçtüm aradım
Adalar içinde var belli değil

Avrupa Asya ayrı bir kıta
Bir yıllık yol idi deveye ata
Uçaklar sığdırdı beş on saate
Daha neler çıkar dur belli değil

Hırsızlar çalardı at ile para
Şimdi çalıyorlar uçak-tayyare
Bekâr kalsam dünür olsam dullara
İsteyeceği başlık ver belli değil

Evlättan usaktan fayda bekleme
Binde bir bulunur o da tekleme
Cahil insan gül ise de koklama
Ayvası turuncu nar belli değil

Ne oğluna güven ne de kızına
Doğru söylen kulak vermez sözüne
Yalvar yakar getirenen izine
İçimde bir ateş kor belli değil

Bu kabpe dünyanın sonu vefasız
Beş günlük ömrünü geçir kavgasız
Diyorlar Veysela sersem kafasız
Başımda duman var kar belli değil.

Başbaşa

FIKRET ÜRGÜP ile...

— Belki de hekimliğinizden önce gelen bir sanatçı kişiliğiniz var: resim yapıyor, şiirler, öyküler, denemeler yazıyorsunuz. Bunlardan birini seçmek zorunda kalsaydınız, hangisini seçtiniz?

— Ben, sanatı seçmiş bulunuyorum. Sanatçı, tasası şiir olan kişidir, bence. Bu da; kendisini, çevreyi, yaşayanları, olayla-

MAYA GALERİSİ 1953: Soldan: Sait Faik, Adalet Cimcoz, Rifat Ilgaz, Bayan Mahpeyker ve Fikret Ürgüp. (Foto: LİMASOLLU NAEL)

TAMTAM

MAYUMBA (*)

Tamtam lamaro Mayumba
Geceyi bekliyorum Sahip
Dalda.

Elindeki ateş kusanı
Biliyorum,
Benzemiyor eski ilâhlara.

İşin ne güneşli ormanında?
Beyaz adam... pis şeytan
Buana.

Korku var... yüzünde mosmor
Korku var... gözlerin yemyeşil
Ve sırmışta asılmış
Kellen.

Geceyi bekliyorum ağaçta
Senin deşilim Sahip
Korkmuyorum Buana.

Böcektim, büyüdüm dalda
Artık toprağa ineceğim
Çekil beyaz adam
Toprak benim.

T a m t a m M a y u m b a
T e m t a m M a y u m b a !..

Mehmet A. TUNCAY

(*) Özgürlük türküsü.

rı, olacakları ve geçmiş kendi kişiliğinin aydınlatıldığı bir açıdan görmek, düşünmek, duymak, tasarlamak, tasa edinmektir. Buna, insanın kişisel sembolizmi de diyebiliriz. Kişisel, bencil diye de anlaşılabilir. Şu farkla ki, insanda sevgi varsa, içi sevgiyle doluyorsa, onun şiir açısından kişisel dünya görüşü, bencil değildir.

Soruya yanıtım: Ruh hekimliğim ve sanat çeşitlerine bu sevgiyle bağlanmış olduğum ve bununla yaşadığımdır.

— Öykülerinizi iki betikte topladınız: VAN ve KISA LODOS HİKAYELERİ, Şiirleriniz için aynı şeyi düşünüyor musunuz?

— Evet, yakında...

— Önceleri iç hastalıkları uzmanıydınız. Sonra hangi somut nedenler itti sizi ruh hekimliğine karar kılmaya?

— Kesin birşey diyemeyeceğim şimdi...

— Bir hekim gözüyle, kendi sanatçı kişiliğinizi tanımlıyabilir misiniz?

— Sanatçının gerçek tanımı eleştirmenlere düşer, hekimlere değil...

— Sait Faik'le olan sıkı - fıkılığınız biliniyor. Sizce, Sait Faik o yaşta yitmeseydi, genel olarak sanatında hangi aşamalara varabilirdi? Diyelim gerçek bir "roman" yazabilirdi miydi? İnsan yönünü değil de sanatçı kişiliğini eleştirebilir misiniz?

— Sait Faik'in sanatçı kişiliği üzerine çok yazmış bulunuyorum. Yeditepe'de çıkmıştı bir yazım, Güney'de de...

Bana kalırsa, Sait ölmeseydi, daha zengin ve yepyeni bir eser verecekti. Son kitabı olan ALEM DAGINDA VAR BİR YILAN'ı beğenmiyenler, yadırgayanlar oldu. Oysa, Sait'in o zamana kadar gizli kalmış ve benim yakından tanıdığım kişiliğinin tâ kendisiydi. (Bunu Varlık'ta yazmıştım. (1954)

— Yeni çalışmalarınız hangi alanda daha yoğun?

— Belli olmuyor...

— Bizden olsun, öbür uluslardan olsun en sevdiğiniz, ilginç bulduğunuz sanatçılar?

— İlginc bulduğum, yani bana birşeyler getiren sanatçıların sayısı çoktur. Eksik de

Foto: Ara Güler

1914'de İstanbul'da doğmuşum. Galatasaray Lisesi'ni ve İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdim. (1940)

İç hastalıkları uzmanı (1946).

Bu arada iki kez askere alındım.

1954'de Amerika'ya gidip Psikiyatri öğrendim. 5 yıl Amerika'da!

3 yıl İngiltere'de Psikiyatri üzerinde çalıştım. Şimdi de "Ruh Hekimliği" yapmaktayım. Bundan "Delî Doktoru" anlamı çıkarılmamalıdır. "Şahsiyet" bozukluklarını düzeltmeye çalışıyorum. "Ruh Heykeltıraşı" gibi bir şey.

İlk resim sergim 1950'de Fransız Konsoloslukunda, akademi çıkışlı iki genç bayanla karma sergi. (Mukaddes ve Mübeccel)

2'nci sergim Maya Galerisi'nde. (1953)

3'üncü sergim Şehir Galerisi'nde (1968)

Kitaplarım :

ŞİZOFRENİ — Monografi — (1964)

VAN — Hikâyeler — (1966)

KISA LODOS HİKAYELERİ (1968)

Fikret Ürgüp'ün çizgileriyle.
Leylâ Erbil

olsa, birkaç isim verebilirim: Dostoyevski, Kafka, Van Gogh, Lautrec, Sherwood Anderson, Homeros, Shakespeare, Mevlâna, Evliya Çelebi, Nazım Hikmet, Sait Faik ve yaşayan yerli yazarlardan Leylâ Erbil, Abbas Sayar.

Eşlerinin Gözüyle: SANATÇILARIMIZ

BERNÂ HUNALP'in Gözüyle Ayhan Hünalp

Basınköy, Hüseyin Rahmi Ap. Daire 8. Hünalp'lerin evleri burası. Her taraf çiçek gibi tertemiz, derli-toplu. Duvarlarda tablolar. Kitaplıklar, kitaplar ve kitaplar.. Bir tarafta radyo, teyp ve biblolar, biblolar.. Bir sanat galerisi sanki. Baba Hünalp ile oğul Aybars'ın ortaklaşa kullandıkları çalışma odaları. Ayhan'ın el yazısıyla şiirleri, İnönü ile sarmaş dolaş gazetecilik anıları, fotoğraflar.. Pencerelerden Marmara'nın görüntüsü. Balkonda Küçükçekmece Gölü.

Ve bayan Bernâ Hünalp güleç yüzlü. Rahatlıkla konuşabiliyoruz, Ayhan'ı lafa karıştırmadan...

Atıf ÖZBİLEN

★

— Eşinize "evet" deyişinizde, onun sanatçı kişiliğinin bir rolü olmuş mudur?

— Hayır, onu Ayhan Hünalp olarak görüp evet dedim.

— Sanatçıların çoğu kendilerine özgü bir yaşamı yeğlerler. Ayhan da (üstelik gazeteci) bu bakımdan şimdiye değin sürdürdüğünüz yaşıyanlığınıza aykırı bir tutuma yönelmiş midir, şunca yıl içinde?

— Hayır ve hiçbir zaman, Ayhan ile on yıldır evliyiz. Buna sözlülüğümüzü ve nişanlılığımızı da katarsak, hepsi on beş yılı bulur. Bu süre içinde onun evinden, bizden ve ailesinden başka dünyası olmamıştır.

— Mutluysanız, bunun sizce ana nedenlerini açıklayabilir misiniz?

— Evet, ben ne kadar tertipli ve düzenliyse de da öyledir. Evimizde herşeyin bir yeri ve zamanı vardır. Daima birbirimize anlayışlı ve saygılıyızdır. Birçok ihtiyaçlarımızı ben düşünmeden o düşünür. Herşey müşterek ve hiçbir saklımız yoktur. Akşam eve dönüşünde o gün ne olmuşsa oğlumuz Aybars da dahil karşılıklı anlaşırız. Sanatına ayırdığı zamanla bize ayırdığı zamanı hiç bir zaman karıştırmaz.

— Çekilmez yönerleri var mıdır? Varsa nelerdir?

— Küçük olayları büyütür, günlerce kurar, insanlara olduğundan fazla değer verir, onlar tarafından anlayışsızlık gördüğünde de büyük kırılmaları olur.

— Ea beğendiğiniz nitelikleri, özellikleri?

— Ayhan gerçekten çok iyi bir insan, çok anlayışlı, sabırlı, sebatkâr bir insandır. Onun birçok konularda gösterdiği inat ve iradeye de daima hayranımdır. Çabuk kızar, çabucuk da kızgınlığı geçer. Kusurlarının arasında insanları çok sevmesi, onlara daima inanmak ihtiyacını duyması vardır. Haksız olduğu veya yanlışlığı her

konuda derhal ben hatalıymışım, yanlışım diyebilir. 27 yıldanberi içinde bulunduğu gazetecilik mesleğini çok sever, ancak son yıllarda mesleğini yozlaştırdılar diye üzülüp durur. Yalnızlığı çok sever. Gürültüden, fazla ışıktan kaçır. Programsızlığa daima karşıdır. Mahallemizde ve muhitemizde evine düşkünlüğü ile ün yapmıştır. Şehirde muharebe eder gibi yaşıyoruz, evimize kavuşunca fırtınadan limana dönen bir gemi gibi rahathıyorum der. Her işte fikrimi alır, ortak olmadığımız hiçbir kararı yoktur. En karşı olduğumuz konularda bile kendi fikrini zamanla, telâşlanmadan bana kabul ettirir. Uçurtma uçurmaya, minyatür gemilerle oynamaya bayılır. Kereviz hariç yemeğin hepsini sever. Evlenmemizden sonra içine patates doğurarak yaptığımız kerevizi de sevdi. Patatesin her çeşidine hiç bıkmamacasına düşkündür. Viski sevmeyiz, rakıyı bir kadeh olarak gün aşırı arar. Mecburiyet olmadıkça akşamları dışarda yemez. Lübalilikten tiksindir. Bilhassa iş hayatındaki arkadaşları ile arasına daima mesafe koyar. Haksızlığa isyan eder. Deniz, martıların, yağmurun, rüzgârların, bulutların delisidir. Yazlarında mürettep hataları olursa çok üzülür. Gençliğinde kolu kesilmeden önce çok iyi bir kaleciymiş, sonradan futbolu bırakmak zorunda kalınca bütün kulüplere de rest çekti.

— Eşiniz; ozanlığının, roman ve senaryo yazarlığının yanı sıra "gazeteci"liğini de başarıyla sürdürüyor. Bu çok yönlü çalışkanlığının sanat düzeyinde bir sakıncası olmaz mı acaba?

— Bunu ben de zaman zaman uzun uzun düşünmüş ve eşime endişemi de belirtmişimdir. Fakat Ayhan daima değişik konularda, değişik biçimlerde çalışmayı, yeni yollar, yöntemler arayıp bulmayı sevmiştir. Bu bakımdan onun için çok yönlü çalışmak daima kazanç olmuştur. Nitekim 1971 yılında iki büyük gazetede tefrika edilecek olan "Şarksız Dünyaların Orkinosları" romanı ile "Basında 25 Yıl" adındaki anıları, bir de Türk Dilinin her sayısında yazmaya başladığı ağıtları bu hükümümü bence doğrulamaktadır.

— Bir de kişiliğini eleştirirseniz? Bir eleştirmen olsaydınız, Ayhan'ı sanatının hangi yönlerini över ya da kınardınız?

— Onun daima haksızdan, alınterinden, küçük insanlardan yana oluşu hoşuma giden özellikleridir. Bilhassa bunları, uzatmadan, eveleyp geveleden kectirmeden anlatır. Ancak genel anlamda kötümser bir yazar oluşunu, martıları, denizi, bulut ve yıldızları çok sık kullanmasını sevmem. Eşim olduğu için söyleyemiyorum, gerçekten çok alçakgönüllü, mütevazı bir sanatçıdır. Toplumumuzun bunu yeteri kadar değerlendiremediğini bildiğim için bu yönünü kınarım.

— Aybars'da baba etkisi, diyelim babası gibi sanatçı olma belirtileri var mıdır? Oğlunuzun da sanata tutkunluğunu ister miydiniz?

— Çok çok resim yapar, arada bir görenek ve taklit devresinde olmakla birlikte şiirler yazar. Bu yönden biraz da olsa babasına benzemektedir. Ancak Ayhan'la birlikte onun sanatçı olmaması için gerekli tedbirleri alıyoruz.

— Eşinizin şiirlerinden (birini demiylim de) en çok sevdiğiniz iki dizesini söyleyirseniz?

— Nasıl seçeyim bilmem ki. Meselâ, "Tanrı görse örker yalnızlığımın" mısraının bir Anadolu ilçesinde Atatürk devrimlerinden 46 yıl sonra nasıl söylenebileceğini düşünürken, "Ölümün de erkekçesi güzeldir" geliyor aklıma. Ve bu tercihler uzayıp gidiyor. Onları ayırmadan hepsini bütün olarak bir arada severim. Ancak bir küçük şiirini burada söylemek isterim:

DENİZ

Maviyi nişanlıyordu adam
Tetik düşmüyor mavi ölmüyordu
Adam ölüyordu

— Onunla geçen yıllarınızdan hiç unutamadığınız bir anı?

— İnsanın bütün anıları güzel ve büyüktür. Bunların bir değerine tercih edilmesi çok güç ve adaletsiz birşey olsa gerek. Benim için yazdığı ilk şiir "Bernâ'nın Gözleri için ağıt" adı ile Vatan Gazetesinin sanat sayfasında 1953'te çıkmıştı. O günden bu yana neler olmadı ki hayatımızda. Şimdi hepsini büyük saygılarla selâmlıyorum.

Hünalp ailesi (Side Tiyatrosu)

YENİ ŞİİRİMİZİN İNSANLARI

Celâl ÇUMRALI

a

Yeni şiirimizin insanlarıyla tanışıp aramızda içten, sıcak, uzun bir dostluk kuramazsak; yeni şiirimizi anlamak - sevmek çok zorlaşır.

Yeni şiirimizi güçlendiren toplumsal öz'ün kaynağı : Yaşadığımız toplumun, toplumların gerçekleri; çağımızın sorunları.. ve bu sorunların, gerçeklerin koşullandırdığı İnsan, Tarihsel gelişmenin, oluşumun, evrimin neden - sonuç birikimi içinde soluk alıp veren insan.

Bildiğimiz insan bu: Bunalan, ezilen, sömürülen, yabancılaşan, direnen, bütün bağlardan kopan, tutunacak dal arayan, kendini yitiren, yitirdiği özgürlüğü için savaştan İnsan.

Ve birikim nice oldu? Birikim; yer yer sığ, yer yer derin, ama tüm dalgalı, zaman zaman bulanık, zaman zaman suskun, günden güne korkulu, zonklayan bir sancı.. Ve de büyüyen tedirginlik. Bir sözcükte toplayalım: **Düzensizlik**. İsterseniz dağıtalım, daha yakından tanımak için insanların şiirimizin açılım sözcükleri, açılımlı sözcüklerle.

b

Örneğin inanç özgürlüğü.. İnanmak bir kesitte tutsaklığa dönüşür, bir bakıma kişi dileğiyle ağ örer yöresine, üstelik yüceliğini savunur giderek. Bir çelişki var mı? Övdüğü özgürlüğü müdür, yoksa sevgili kozası mı? **Birey'i**, **Düşünen** bireyi tedirgin eden bir sorun. Bilimsel kuşku koşar yardımına. Bu kez özgürlük diye tanımladığı durumun karşına dikilir: Bir direnmedir bu.

Bakın nasıl karışır iş : Karşı koymadan önce yarattığı mutluluğun sabun köpüğü gibi uçtuğunu görür, İnançsızlık da gide gide köksüzlüğe iletir kişiyi. Yüce Acun içinde kendini yalnız yapayalnız bulunca mutlu mudur dersiniz? Görülüyor ki, bireyin özgürlüğü ya da inançsızlığı, mutluluğu ya da mutsuzluğu hem geçici hem de geçice. Sonuç nedir?

Bu sonuç bireyi **Toplumca** özgürlüğe, toplumca mutluluğa, bu yeni kavramların dünyasına götürür. Hemen bir oh çekmeyiniz, toplumca özgürlük daha geniş bir ağ, daha kocaman bir koca olmasın? İşte yeni kuşukular.. Toplumca özgürlük adına İnsan'dan iz mi kalmıyacak? İşte yeni korkular. Nasıl kuşulanmasın, nasıl korkmasın; toplumca özgürlük bir de bakmışsınız toplumca **baskı** olmuş, oluvermiş. Haydi yeniden direnme, yeniden **erineşizlik**, yeniden kurtuluş savaşı. Bu kez bireyce değil, toplumca bir savaş; toplumun topluma karşı, kendisine karşı, toplumun öbür toplumlara karşı açtığı savaş.

c

Ozan da savaşın içindedir. **Barış'ı** gerçekleştirmek için savaş. Ne demek barış?

İnsanlar arasında "**esitliğin**" barışı. İnsanlar arasında "**köleliğin**" barınamayacağı barış. İnsanın insana, toplumun insana, insanların/toplumların "**sömürülmesine**" toptan **Hayır** diyen bir barış. Ne biçimde olursa olsun insanların "**ezilmesini**" yeryüzünden silip süpürecek bir barış. **Zulma**, **adaletsizliğe** kesin olarak yaşama hakkı tanımayan bir barış.

"**Kardeşliğin**" ve "**dostluğun**" sonsuza değin yaşayacağı, yaşaması gereken bir barış bu. Belki bir düşün. Belki düşlerin en güzeli, en yücesi; ama gerçeğe en yakın olan, insan var oldukça gerçek ile bir arada bir **değer**, bir **anlam** taşıyabilecek olan bir barış.

ç

Ozan da bu barış için seslenecek. Gerçek insan olduğu için gerçek barış için **seslenecek**. Bu sesle uyku tutmaz gayrı gözleri. Uykusu kaçmıştır bir kez, Uyanıktır, ayaktadır.. Ve ayakları daıma **yerdedir**. Yürür.. yürür.. Toplum için, toplum içinde yürür; toplumun dışında, topluma karşı yürür. O'ndan kaçıp **tarih'e** sığınsa da ona karşı yürür. Yüzü ona dönüktür.

GEÇİP GİTTİLER

ateş hattında
bir ileri karakol gözelişüdür umutlarını
ben unutmamış yaşamayı da
seni seviyorum kolları çiçekleri
issiz ve duru bir aydınlıkta

şimdi bir sabahı seninle yaşamak vardı
tutar yeni günlere çıkarırdım anılarını
unuttum mu sanıyorsun ellerini saçlarını
ne zaman bir kıza baksam sana bakıyor gibi
sarışın bir kız olurdu . bir sarışın kız gibi

ah.. gereğince yaşamamış güzelim eski günfer
şimdi bir sayıklamadır ve kursunlanmış bir boy hedefi
geçip gittiler sezdirmeden yıkıntılarını
geçip gittiler sarışın bir kız gibi.

Siyami ÖZEL.

Ve sesi kısılmaz, hiç kısalamaz, kısmak için, boğmak için bütün karşı/olumsuz güçler yüklense de üstüne seslenecektir hep. Seslenmesi zorunluluğunu duyduğu sürece seslenecek.

Bu sesler çok değişiktir. Değişik olması gerekir. Ozan, kişiliğini yitirdiği anda bu sesler tekdüze çıkar. Ne var ki ozan hem sanatı hem de gerçeği yitirmiş olur. Yitirmedeği sürece **itici gücü/Önöz'ün** etkisiyle tepeden turnağa gerçek insanlığına içten duyarak yaşar ve yaratır insanlarını.

d

İnsanlar.. insanlar.. kimdir bu insanlar? Düşsel yaratıklar mıdır? Hayır. Soyut demiyorum - Çünkü bu **insanlar**, belli bir yerde "Mekân'da", belli bir sürede "Zaman'da" yaşarlar. Belli bir yer ve süre içinde var olduklarının en sağlam kanıtı **Doğa'dır**.

Doğa'nın yeni şiirimizin en soyut alanında bile somut bir işlevi vardır. Toplumunu sınırlayan yer kesiti "coğrafyası" ile Doğa, içine aldığı büyük küçük kentleriyle Doğa iç içedir. Dilediğince bu Doğa'yı soyut'un dumanlı havasına bürüyünüz, gene de adıyla sanıyla var olan bir Doğa'dır. Çiçek, ağaç, dağ, deniz, kuş, balık.. her şeyiyle, bulutuyla, yağmuruyla, rüzgârıyla, yıldızlarıyla ve o sonsuz Uzayıyla Doğa, uçsuz bucaksız Evren.

Ve bu Doğa'da yaşayan insanlar öylesine canlılardır ki, çoğu kez künyesiyle çıkar karşınıza, öylesine somut'tur.. Ya da adsız sansızdırlar ama içlerinin salt derinliği, çıplaklığı, açlığı, bütün o karmaşık iç varlığıyla, içtenlikle karşınızdadır. 1940 . 1950 arasında daha çok somut bir düzeyde boy gösterir şiirimizin insanları.

e

Nezih Cansel, bakınız nasıl çiziyor bu insanların tablosunu **Fener Bekçisi'nde** :

Büyük limanların ve rüzgârlı denizlerin insanları

.....

İşte motorcu Kâzım kâtip Süleyman

.....

Gaspar alını dayar meyhanenin camlarına

Sokağın loş ışıkları altında bir takım insanlar geçer

Yani ustalar işçiler memurlar askerler

Yani bir şehri yaşatanlar

.....

Uzak denizlerden dönen tayfalar balıkçılar kaptanlar

Özlediler artık kadınları

Loş meyhaneleri

Damarlarında mart rüzgârları gibi dolaşır kanları

.....

O tütün ve tuz kokan aydınlık yüzlü insanlar

Öksüz çocuklar dul kadınlar

.....

Rüzgâr kokardı Osman

.....

Bir güneş altında terden sırtısıklam tersane işçileri

.....

Zayıf sıtmalı vücutlarıyla kadınlar tezgâh başlarında

.....

olan - biten

● Epeydir sesi soluğu çıkmayan Ayhan Hünelp'in, 1971 yılında "Şarkısız Dünyaların Orkinosları" adındaki romanı ile "Basında 25 Yıl" adındaki anılar dizisi iki büyük gazete-de "tefrika" edilecek. Türk Dil'inde yayınlanan Ağıtlar'ı ise "İslak Kanatlı Kuşlar" adı ile kitap halinde çıkacak. Bir de oyunu var: Dağlara Giden Yollar. Ankara ve İstanbul radyolarında oynanacak.

● Değerli romancımız Kemal Tahir, rahatsızlığı dolayısıyla Haydarpaşa Numune Hastahanesinde tedavi görmektedir. Kendisine Güney adına geçmiş olsun der, tez iyileşmesini dileriz.

● En özgün şairlerimizden Özdemir ASAF, 8 yıllık bir suskunluktan sonra, yine kendine özgü nitelikler taşıyan bir betikle ortaya çıktı: NASILSIN.

● Sağlık durumuyla olumlu - olumsuz söylentilere yol açan Cahit İRGAT, geçen aybaşı tüm dipdiriliğiyle taburcu edildi. Kendisine Güney'den geçmiş olsun'lar...

● VARLIK dergisi Kasım sayısının hemen hemen tümünü Atatürk'ümüzün anısına ayır-

dı; gönül isterdi ki, ölümsüz sanatçımız Orhan Veli KANIK'ın da 20. ölüm yıldönümü anıla... Ön nedense, Kanık'ın çok emeği geçmiştir Varlık'a.

● Ressam Fahir AKSOY da bir zatülcep geçirdi bu ara; iyileşti, şimdi yeni sergisine hazırlanıyor.

● Dostumuz Ümit Yaşar OGUZCAN, İş Bankası'nın kültür yayınları "müşavir" ligine atandı. Kutlarız.

● Günlük gazetelerin haftalık sanat sayfaları çok ilgi topluyor; özellikle ULUS ve YENİ GAZETE'nin.. İçten dileğimiz, öbür gazetelerin de bu yapıcı özene, çabaya katılmaları...

● Erich SEGAL'ın "Aşk Hikâyesi" adlı gözde betiğinin hem SANDER, hem de HABORA yayınlarında peşpeşe çıkması gereksiz tartışmalara yol açtı. Oysa, -çeviri yönünden- ikisi de apayrı yapıtı!

● "Dost Yayınları"nı yöneten Salim ŞENGİL'in yeni çağında yoğun bir yayın atılımına girişeceğini duymak, şu anda niteliği de taşıyor.

● Sabahattin K. AKSAL, İst. Belediyesi'ndeki görevinden ayrılarak, "konservatuar" da öğretim üyeliğini yeğledi.

● BİLGİ yayınlarını yöneten Ahmet KÜFLÜ, şiir kitaplarının alıcı bulmadığından ya-

NEDEN...

anam gibi üç yılda beş verirdi bire ya toprak enj sonu garasabanla r-ihh dışlerimde bile fabrikayı ben ama bildir teki öküzün sonra öteki ne de olsa karı çocuk öküz gibi değil ki...

Metin BEŞER

kınıyor; oysa İstanbul kitapçılarındaki Oktay Rifat'ın, ŞİRLER'ini, Sabahattin Kudret AKSAL'ın EŞİK'ini, Turgut UYAR'ın DİVAN'ını bulmak güç; kendi yayınlarından...

● Samim KOCAGÖZ yeni romanını bitirmek üzere Adı: İZMİRİN İÇİNDE.

● Atilla Galatalı, Bedri R. Eyüboğlu, Eren Eyüboğlu, Haklı Karayığitoğlu, Haluk Tezoner, Hüseyin Bilişik, İsmail Türemen, Jale Gün, Mustafa Aşier, Mustafa Pilevneli, Rüzin Galatalı, Tancuk Öktem, Uğur Üstünkaya karma bir sergi açtılar Taksim Sanat Galerisinde. Aynı kuşaklardan ve ayrı sanatsal yöntemlerden olan bu 13 sanatçının niye birleştiklerine akıl-sır ermiyordu!

● Metin Eloğlu, şu günlerde Ankara'da açılacak resim sergisini ilkyaza erteledi.

● Oktay Rifat'ın 2 yıl önce değerlendirilemeyen ilginç oyunu ÇİLHOROZ, bu çağın, Arena'da başarıyla oynanıyor.

● Halil Kocagöz ilk kez düzyazıya eğildi ve "masallar" yazıyor.

● TiraJe, geçen yıl Galeri Tde çok ilgi gören sergisini başkentte yeniliyecekti; caymış, Fransa'ya gidiyor önümüzdeki günlerde.

● Ressam Fahir Aksoy, resmî kurumlardan birinin sanat danışmanı olarak yeniden İstanbul'a yerleşiyor.

● Aziz Nesin'in T.D.K. ödülünü kazanan oyunu ÇİÇÜ, önümüzdeki ay Kent Oyuncularında sahneye konacak.

Çırlıçplak koşuyor çocuklar kızgın kumsallarda

Kağınlar geçiyor kağıtlar Gerze yolundan

Yorgun öküzlerinin önünde toza bulanmış çekik gözlü köylü kızları

Zeytin ağzında mısır eken köylü kadınlar

Siz balıkçılar ateşçiler çocuklar

Siz toprak odalarda doğup denize gömülenler

Samsun'da 1949 - 1950 de Lütüfİ ENDER'in yayınladığı YENİ dergisinin 5 nci sayısında Fener Bekçisi için, göze çarpan belli başlı özelliklerini şöyle özetlemiştım :

(1 — Mısra bütünlüğü ve mısra çokluğu yönünden uzun oluşu,

2 — Teferruatın tespit edilişi : Genişlik,

3 — İnsan meselelerine eğilim ve dahiş : Derinlik

Denebilir ki NeziH Cansel Üç buudlu Şiir yazıyor. Bu üç buudun birleşmesinden doğan Hareket şiirin orijinal ahengini ve havasını yaratmış oluyor...)

Bugün, o yazımdaki dil'e hayır, ama Estetik yargı'ya evet diyeceğim. Yılların kavgalı siyasal ve toplumsal yaşamımız içinde Dâva ile Sanat'ı bağdaştıran bu görüşün değerini önemsediyim gizlemeyeceğim.

Ne yazık ki, NeziH Cansel'in Gasparın Meyhanesi ve Sinop gibi uzun şiirlerini alamıyorum bu yazıma. Üzüntümü gideren şudur: Divan Şiiri'nden dizeler seçebilirsiniz, şiirin bütünü bozulmaz, tadını çoğunlukla yitirmezsiniz; yeni şiirimizin dizeler seçilemez, pek seçilemez, yeni şiirimizin bir niteliği de Bütün'ü kavraması kapsamasıdır. Bu avunma ve gerekçe bütün yeni ozanlar için geçerlidir. Bununla birlikte yazımın boyu posu elverdiği oranda şiirlerin tümüne de yer vermekten kıvanç duyacağım. Yeni dergisinden söz açmışken Tark Deniz'in ÇUKUROVA' sını bölmeden alıyorum: G Ü N E Y'imize :

Çukurova bir meydana'dır

Ahnteriyile yaşayan arı insanların hür meydanı

Adanadan Tarsus'tan Mersin'den Toroslardan gelir ırgatlar

Şehirde gelir köyden gelir bu meydana

Bu meydan

Maşheridir Güneş altında pişen kavruhan eriyen insanların

Taze somun gibi kokan yavruları sırtlarında dürlü

Veya bitli işliğinin arasından sarkmış kirli memelerinden

Emen

Nur topu tosunlarıyla birlikte ot döven

Ayşeler Fatmalar Kezbanlar gelir bu meydana

Toprağın kahrına toprağın bereketine

Alışmalıdır rençber çocuğu

Bir çoğu

Yolda bir fundalık içinde doğmuştur

Soğuk su ile yumuştur pınar başında

Ve sonra

Anasının mor kırmızı dalı güllü eteği

Kundağı olmuştur

Doğuşta pancar pancardır yanakları

Yaşına basmadan ölür çoğu

Sitmadan tifodan tifüsten

Yaşayanlar alışır

Yaşadıkça alışır toprağın kahrına

Onlar

Her şeye şükreder

Acılarını dertlerini efkârlarını gideren bir çift sözdür :

Alın yazısı

Ölünceye dek silinmez bu yazı bu kara yazı

Kim yazmış

Bir yankı türküdür yalnız söylenir çalınır plâklarda

Güney Anadolu'muzu bilenlere Çukurova'nın insanları yabancı gelmeyecektir, Şiir yönünden anımsamanız gereken durum şudur bence :

1940 - 1950 arasında yayımlanan şiirlerimizin çoğu; açık/seçik, yalın, gerçekçi, somut bir alanda güvermiştir. Bugün şiirimizi anlamsız diye yerenler, kapalı diye dert yananlar, o yıllarda da şiirimizi düzyazı'ya çalmağa suçluyor, manzum hikâye diye yakınıyorlardı. Görüş Açıkları bulunmayan kişiler "Şiire bakmasını" elbette bilemezlerdi.

(Devamı gelecek sayıda)

KÖR OMAR'ın KIZI

Celâl ARABACIOĞLU

Desem ki, herşey Kör Omar'ın kızının yüzünden oldu, sonunda bana hak vereceksiniz. Memmed Ağa'nın da, Paşa Hasan'ın da başına gelenler hep onun yüzünden oldu. Keşki o tarla, yerin bin kat dibine batısaydı, Keşki Memmed Ağa, Ayşo'ya anlatmaz olaydı...

Çukurova'nın sarısacağı, hele kuşluk vaktinden ikindiyeye dek bir çöker ki ovaya, düşman başına. Kuşlar kurtlar bile napacaklarını şaşırır, çalı çırpı ne bulurlarsa diplerine sığınır, tâ güney yeli kıpırdanmaya dek uyur yatarlar. Ama bilinen bir gerçekti, ova da pamuk böylesi günlerde toplanır. Pekii, o insanıklar ne yapıyorlar, diyeceksiniz değil mi? Sormayın, bizim burada onların haline artık "hurafeler" karışıyor. Dıştan bakarsanız, keyifleri yerinde. Demir fıçıda ki kaynamış suya, vita tenekeinden maşrapayı daldırıp daldırıp kafalarına dikiyorlar. Türkü söylüyorlar. Bir de içlerine girmeye görün; apayrı bir öykü, apayrı bir dert...

İşte Memmed Ağa böyle bir günde kasabaya indi. Lâstiklisini bir gölgeye çekip motorun kapaklarını açtı. Açmasıyla bir alaf-alev diyecektim- yüzüne yüzüne vurdu, ciğerlerini kavurdu, Memmed Ağa, "Of be!" dedi, "Allahın demiri dayanamayıp alaf alaf yanyiyor, biz etden - gemikden gulların nasıl dayanın yarabbi!.. Hayat mı bu be.. Ulan şu motor bilem benden eyi. Heç olmazsa gapattın mı gontağını, ooh.. Ne gadistro düşünür, ne bişi, yatar da yatar. Hele ben, yastığa bir başımı gosam, körolasica gadistro hakimi dikilir garşıma, Ulan bu ne biçim iş be.. Dinini imanını Allah alsın herif. Gaç yıldır bir gidemiyon mu köye gtlak, bir keşif yapamyon mu? De.. de ki, bu tarla senin deel ulan Memmed; eğer ağzımı açarsam anam avradım olsun. Bu tapu senin deel de, Paşa Hasan'ın de; namusuzum gik dersem..."

O gün öğleye dek mahkemenin kamsında bekledi Memmed Ağa. Ve de öle vakti, kapıyı suratlarına çekip gitti hâ-

kim bey, Mübaşir bağırdı: "Kalanlar saat ikide gelsin!.."

Memmed Ağa, İstasyon Caddesi'nde gidip gidip geliyordu. Başka ne yapsındı.. Kebabını yemişti. Çayını da içmişti. Hatta, bastursun diye bir de gazoz içmişti üstüne, Keşki, yemez olaydı o kebabı. Soğanına turunc da sıkıdığı halde, hâlâ geğirdikçe gırtlığına kadar geliyordu. Ne yapsındı, iner belkim diyerek asfalt caddeyi arşınlayıp duruyordu. Sonra, yolunca bir akasya ağacının dibine çömeldi. Reis'in birkaç yıl önce belli aralıklarla diktirdiği ağaçlar, şimdi bayağı gölge veriyordu.

Biraz ileride, caddenin sağındaki tarlada, sıcak, buram buram tütüyordu. Tâ istasyonun ordan caddeyi sulamaya başlayan belediyenin tek atlı arabasından başka görünürde kimsecikler yoktu. Memmed Ağa dişlerini kurcalıyordu. Dalgınlığına geldi galiba, kürdanı çürük dişine değince, beynine bir çekiç vurmuşlar, çenesinin altına bir hançer saplamışlar sandı. Attı bütün kürdanları yere, hırsından güm güm tepeledi.

Bir öteki akasyanın dibinde yatan kuyruksuz bir köpek, şöyle tembel tembel başını kaldırıp Memmed Ağa'ya baktı. Sonra daha da gerinleşerek ayaklarını uzatıp toprağa yayıldı.

Saat ikiye geliyordu, Memmed Ağa yekindi, mahkemeye doğru yöneldi. Köpek, ayak seslerini duyunca, gözünün birini açıp arkasından baktı.

Memmed Ağa köye vardığında, güneş batımına daha iki-üç adam boyu vardı. Motorun lâstiklerinin savurduğu tozlara bulanık yüzü, sadece kurudukça yaladığı dudakları dışında, pembeyaz olmuştu. Ama sanki başka yerinde toz yokmuş gibi, motordan iner inmez, kasketini dizlerine vurarak uzun uzun çırpı.

Ayşo, damın gölgesine uzanmıştı.

— N'oldu Memmed? dedi. Deyyusun eniği sürmeye başladı bile..

Olduğu yerde kalakaldı

GÖRÜNÜ

Bir yelpaze gibi açılıp kapanıyor zeytinlikler.
Gök yıkıldı yıkılacak ve karanlık bir yağmur soğuk yıldızlı.
Iрмаğın kıyısında gölgeler, kamışlar titriyor.
Buruşuyor külrengi hava.
Çiğliklerle yüklü zeytin ağaçları.
Tutsak bir kuş sürüsü upuzun kuyruklarını sallıyor karanlıkta.

F. G. LORCA

Çeviren: Sabri ALTINEL

Desen : Niyazi Baysan

Memmed Ağa. Alnında boncuklanan terler, tozlu yüzünde izler bırakarak, çenesine doğru inmeye başladı. Çocukluğunda emmi oğlunun kamışla yaraladığı sol yanağı kıpır kıpır oynamağa başladı.

Ayşo yine :

— N'oldu Memmed? dedi.

Keşif n'oldu?

Memmed, keşfinden başlayıp Ayşo'ya kadar bir uzun küfür savurdu. İçeri girerken de :

— Kaldı! dedi. Üç ay sonraya attı hâkim...

Ayşo gelip kapıya yaslandı.

— Boşuna getme bari. Yakdığın mazut paralarına yazık. O güzelim lâstikli mutura yazık. Pekii, napacan şimdik?

— Napacam, gedecem gaymakama, men gararı alacam, Candarma getirecem. Attıracam Paşa Hasan'ı...

— Sen get get; yarın gelecece ki, damın önünü de sürmüş Paşa. Pıllını - pırtını da atmış yola. Köyli de sana teneke çahıyor...

— Ulan garı get başımdan, sülâleni dedirtme..

— De.. de.. Senin gücün bana yeter zati. Herifçioğlu gül gibim tarlanı sürsün, sen bana horozlan..

— Lan garı, başımı belâya sokma. Get gız.. Allahsız get-sene başımdan...

— Gediyoum, gediyoum..

Ayşo, duvarda asılı duran tek tüfeği kapığı gibi dışarı fırladı. Ve de Memmed'e seslendi, yılan gibi ağılu bir sesle :

— Zati bulguru seçdim, sen de akşama onu pişir, sofrayı hazırla bari!..

Memmed Ağa, "Ulan sizin dininizi imanınızı.." diyerek ayağa fırladı. Koşup tüfeği aldı Ayşo'nun elinden. Dipçığıyle küreğinin ortasına diye bir hisşimla indirdi. Ayşo, "hık!" diyerek yere çöktü. Sonra da, tarlaya doğru koştu. Nefes nefese Paşa Hasan'ın motorunun önünde durdu. Gülüyordu

Paşa Hasan. Geldi geldi, tam Memmed'e dayayıp motoru durdurdu. Alayla karışık :

— Memmed Ağa, depelerim haa!. diyerek pis pis sırttı.

— Ulan Paşa, başımı belâya sokma! Çek motorunu tarladan. Bu tarlanın benim olduğunı bilmiyon mu lan? Anam avradım olsun vururum seni...

Paşa Hasan güldü.

— Memmed Ağa, beni vuracak adam anasından doğmamış. Hele sen... Hele sen, evvelâ gızın: kaçırın Ahmo'yu vur hele, Ahmo gızı nikâhlayınca herbirşey bitti mi sanıyor? El alemin ağzı çuval deel büzesin Memmed!. Eğer savuşmazsan sürüyon ha motoru...

— Ulan Paşa, etme eyleme get! Vurucam Paşa seni yoksam...

— Hass..... sen de.

Paşa Hasan gazladı motorunu. Memmed yana çekilip kaldı. Pulluk toprağı devire devire, tozuta tozuta gidiyordu. Memmed'in burnuna taze toprak kokusu döldü. Elleri, dizleri tirtir titriyordu. Dönüp evine doğru baktı. Ayşo ayağa kalkmış onlara bakıyordu.

Motorun ardından koştu, Paşa Hasan'a iyice yaklaştı, sırtına diye tetiği çekti.. Direksiyonun üstüne önce iki büküm oldu Paşa, sonra pulluğun önüne düştü. Pulluğun sivri ucu karnını deşip sürüklerken bir kez daha böğürdü Paşa. Kanla bulanmış kesekler iki yana savruldu.

Traktör, Paşa'nın parçalanmış cesedini sürüyerek gidiyordu..

Memmed Ağa'nın gözleri bir başka biçim oldu. Kendi kendisini boğmak ister gibi gırtlığını sıkı, sıkı.. Sonra :

— Goşun millet, goşun gadistro hakimi geldi.. Tarlamı bana verdi.. Goşun goşun gadistro geldi, gadistro geldi... diye çılgın çılgın sağa sola koşmaya, sürelerde takla atmaya başladı.

K İ T A P L A R

BİR OLAYIN BAŞLANGICI
- Roman - Muzaffer BUYRUKÇU / E yayımları/İstanbul/354 sf., 12,5 TL.

Biliyorsunuz; BUYRUKÇU, ertakuşak'tan ustaca sekip, yenikuşak'ın en ilginç, en gözde öykücülerinden biri oluverdi.. "Yenikuşak" derken, belli bir yaşın, belli bir akımın "soyutlama" kaygısındaki çabalarına, Batıcı öykünmelerine ilişmiyoruz elbet; değindiğimiz açı, Buyrukçu'nun çok tutarlı, gündüş beğiniyi, sorunları dupduru bir dil ve anlatım gücüyle yansıtabilmesi.. Korkunun Parmakları'ndan bu yana, hiç sürçmesiz bu sanatsal becerikliğini sürdürüp geliştirmesi.

Daha önce Cumhuriyet gazetesinde izlediğimiz bu son yapıtında, yine aşması olduğu bir çevrenin, kişilerin olağan öyküsünü ilkten yadrganabilecek bir yapı düzeyinde oluşturunca, -hadi ustaları diyelim- ne Sait Faik'in, ne de Orhan Kemal'in genel çizgilerine uğramıyor hiç yüzdeviz kendince bir olgunluğu muştuluyor.

Olaylar toplamı değil bu uzunca öykü bir mahalle delikanlısının çevrece boğuntusunu, gündüş serüvenlerinin iç -yankı'larını özümliyor. Ne ki, okuyanı sakmayan, çoğu kez şartııcı imgelemelerle sarsan, sanatçının yeni yapıtlarını örleten bir gerçekçi "ilk roman" bu!

KANSER KOĞUŞU - Roman
- A. SOLJENETSİN - Çev : Özer SÜSOY - Gönlü SUVEREN Altın Kitaplar, İstanbul/1970 518 sf., 20 TL.

Bu yıl NOBEL ARMAĞANI'nı alan Soljenetsin'in bu ünlü yapıtı, daha önce okuduğumuz "İlk Çember" den epey ayrımlı bir yapıda, "İvan Denisoviç'in Bir Günü" adlı -Rusya'da da epey gürültüler koparmış- romanıyla bizde de tannan bu ilginç yazar, "İlk Çember"de genellikle toplumunun yönetim düzenini eleştirir bir tutumdaydı. Yapıtın Rusya dışında yayınlanabilmesi de bu yüzden elbet. Oysa, "Kanser Koğuşu"

dıştan bakıldığında, pek de toplumsal bir öz taşıyor. Kişiler üstünde yoğunlaşan yöresel ilişkilerin alabildiğine somut öyküsü bu.. Ne ki, bu öykü anlatımdaki seçkinlik nedeniyle o korkunç koğuşun dışına taşıyor, soyutça bir niteliğe bürünüp tüm öyküsel gücüyle insancıl bir doğa - toplum - kişi sorununu yansıtan nitelik kazanıyor.

Özetçe şunları diyebiliriz : Stalin'in ölümünden sonra nice haksızlıklar, harcanışlar günışığına çıkıvermiştir; ama bu, "toplumcu gerçekçilik" i yadsıyan bir olgu değildir. İşte, Soljenetsin de, gerek terslemelerine, gerekse özgür kişiliğinin hırpalanmasına karşın, buna benzer soy yapıtlarıyla "insan olmak onuru" nu hiç çekinmeden savunabilmiş ve Pasternak gibisine bir ürkekliğe düşmeden, mertçe, güvenle Nobel'i almıştır. Stockholm'de diyeceklerini, yankılarını da bugünlerde duyarız elbet.

BUGÜNÜN DİLİYLE TEV-FİK FİKRET - Şiirler - A. KADIR / Kendi Yayını / İstanbul. 1970 / 164 sf., 10 TL.

A. KADIR adı anıldığında, ilkten usa takılan şu: Değerbilir bir ozan - çevirmen! Oysa, "Hoşgeldin Halilibrahim"yle, "Mutlu Olmak Varken" iyle o sınısacak, coşkulu kendi ozan sesini nasıl da saptar..

Ama nedense, Azra ERHAT'la birlikte türkçeleştirip yenden şiirlediği "İlyada", "Odysssea" gibi yapıtların yanısıra özbeöz eski ozanlarımızdan günümüz türkçesine uyguladıklarıyla daha sık anılır A. Kadir. Bu kez de -yine öylesine- bir uygulamanın usta yapımcısı olarak karşımızda: Tevfik Fikret'in 46 "Osmanlıca" şiirini kendi gündüş pota'sında yinelerek sunuyor: Fikret'in şiir içeriğine, mertçe sesine, halkçı baskaldırışına hiç ilişmeden; salt yeni kuşakların anlayıp sevebilecekleri bir kılığa sokaraktan.. Bu tür olumlu çalışmaları, davranışları kutlamak elde mi?

BAGBOZUMUNDA KUŞLAR

muştucusu mutluluğun bağbozumunda kuşlar tutuyor gözbebekleri ellerimi güneşin bağbozumunda kuşlar

en güzel mavide valsî tuna'nın bir çift sarı yaprak olsak seninle

ve tuna'da maviler ve bağbozumunda kuşlar

Meral KIZILTAN

*

Y İ T İ K

Dinmeyecek öfkesi toprak ananın yetmedi altına giren bunca can kurudu gözlerim Tanrım yüreğim kaskatı acıdan.

Hani gülen bakışı kardeşlerimin tüten bacaları hani taş üstüne taş kalmamış ki...

Yıldız AKINCI

S E R G İ L E R

Şadan BEZEYİŞ

Değerli sanatçımızın bu kezki yapıtlarında göze çarpan ilk özellik, yine büyücek boyutlarda daha çok renkli bir düzeyi denemesi; yoksa, soyutlama tutkusunu, "girift" lekelenmeleri yeğleyiş, ayrıntıları istifleme özeni öbür sergilerindeki genel tutumunu andırıyor.

Bezeyiş'in en açık - seçik özelliklerinden biri de, "konusuz" türden resmini, "konulu" sandırabilmesi; bu özelliğiyle de seyirciye daha öz yaklaşabiliyor, yapıtının ana çözümünü ona bırakarak, kendi sanatsal öyküsünü kekelemeden anlatabiliyor.. Eleştirisel açıdan bakarsanız, ancak şu pürüzler üstünde durabiliriz: Yaşamsal coşkularını da yansıtırken olabildiğince bulanıklığı yeğliyor sanatçı. Ve de daha ufak boyutlu tuvalerde daha değerelebilecek yaratış çabalarını, iri - kıyam tuvalere aktarmakla, etki güçlerini tavsattı. Yine de, Taksim Sanat Galerisi'ndeki bu sergide, mavi, boz-ab-kara tutkusundan sıyrılmış, daha da özgürleşmiş bir gerçek ressamla yüzünüzüniz.

Nihat AKYUNAK

Ortakuşak ressamlarımızdan bay Akyunak; Akademi'yi 1947'de bitirmiş; Batı'da geçirdiği bir eğitim dönemi yok. Buradaki öğrenciliğinde de, Leopold Lévy'nin, Zeki Kocamemili'nin, Nurullah Berk'in atölyelerinde çalışmış. Eh, Ş. Bezeyiş'inkine bitişik son sergisinde de ustalarının özelliklerini hiç kusursuz yansıtmakta alabildiğine becerikli; boyalı olsun, ak-kara olsun tüm o görünülerde Lévy'ler, Kocamemili'ler'le sık sık selâmlaşıyorsunuz! Oysa, 1960 yıllarında non-figüratif'e bile yönelmiş bay Akyunak; "geometrik abstre" yle ilgilenmiş; giderek, Kemalizm, Kadın, İstanbul, Yelken ve Ankara Sanat dergilerinde sanat eleştirmenliği de yapmış.. Şimdileri bu yan görevini Dünya gazetesinde sürdürüyor.

Etem Olgunil

ben saklıyorum sen git

sen kurtaç bir yerde kendini sen yitme ben ölüyorum görüyorsun, olumsuz bu boşluk, kurşundan beter bir yerde

ben gidiorum, yitiyorum görüyorsun, kaç sen git, orda mutluluk o dağın ardında hani o... ben öldüm, bırak elimi

saçlarımı kazattım ben ben umutlarımı yaktım yittim diyorum, anla biraz, kaç... kaç sen, hemde küçüksün üstelik üstelik yaşamam gerek benim benden, ondan, bizden onlardan ileri hadi kaç sen, bizi yaşa, duy bizi

beni sürüklüyorlar, sen duyma bir sapsarı, bir mosmor, bir kursun... tuka kulaklarını seslere, kaç yalan ünlemeleri seni, dönme

bırak benimle bırak ellerimi duymay gereksiz kurtul bu türlüünden yaşamaların seysiz

kaç hadi, kaç, koş dönmeden ben yokum artık o dağın ardında, hani, işte o... mutluluk, bir yerde mutsuzluk, bir yerde hiç... kaç hadi, koş hadi, hadi durma

Ergun EVREN

FATMA HANIMIN ERİK AĞACI

(6. sayfadan)

"Ohoo," dedi, "ben olsam orda on tane vururum be! Orda serçe sürü gibi. Geçen- de kaç tane getirdim, unuttun mu?"

Fatm'anım bunları dinledi. Gerçekten, Zehr'anımın bu büyük oğlu, avcılıkta çocukların arasında ünlüymüş. "Aman, ne terbiyesiz çocuklar..." diye söylendi. "Böyle çocuklarım olsa öldürürüm vallahi. Kim bilir, anaları olacak karı da, pişirip pişirip önlerine koyuyordur o serçeleri." Sonra onların yarın burda kalacakları geldi aklına: "Vay! Yarın onlar gitmezlerse, erik ağacından hayır mı kalır? Hem başka çocukları da alırlar içeri. Erik ağacının dalları kırılır, yaprakları dökülür, dilenci urbasına döner. Böyle olursa vallahi bir yere gitmem ben. Eh, onlar da giderlerse..."

Çocuklar da gitsinler, ama anaları onlara evde kalacaklarını gözleri önünde söylemedi mi? Fatm'anımın içine kurt düştü, yüreği daraldı. Yaşını başını düşünme- se gidip çocukları dövecek. Vay, edepsizler vay! Bunlar nasıl çocuklar böyle? Cep- lerindeki sapanlarla kuş avlayalım der- ken camları kırıyorlar.

Fatm'anım iş gördü mü, görmedi mi, bilemeden akşam etti. Birkaç lokma atış- tırdı, Karnı doydum mu, doymadı mı, onu da bilemedi. Sabah erken kalkacağını düşün- dü, yatağına girdi. Bir yandan öte yana

K Ö P R Ü

Ne köprüler kuruldu gökyüzüne
Taş taş
Yürek yürek örüldü
İnançlarımızla

Bir yürek
Bir taşta eklenir köprüye
Daha yüceltir
Göğün maviliğine dek

Ağaran tanyeri
Bir doğumu müjdelere yüzyıllık
Geceler i i gebe kalmış
Aydınlığa uykusuz
Gök bir düş ülkesi
Gök algımızın dışında bir giz
Çatlak avuçların açıldığı
Gözyaşlarının döküldüğü

Yüreklerle
Taş taş örüldü köprüler
Bir yüce sonsuzluğa
Bir bilinmezliğe

Ne köprüler kuruldu gökyüzüne
Yüzyıllardır
Ne köprüler yıkıldı
İnançlarımızla

Avram VENTURA

HİÇ ŞAKALAŞMIYALIM MI?

DÖRDÜMSÜ

Sen benim için herseydin, ben susuz da yaşadım;
Aşık olan bilmez mi, etmek nedir, hava ne?
Yok fitilli çakmakmış, gülmüş.. hepsi bahane;
Unuttuğun mendili hanı o kağıda sardım.

Oğuz Ünsar YATMİCAN

ASURLU değil KALDELI

Bir ki üç dört beş vesaire,
Yedi hiç
Cumartesi 1/2 (yani yarın)
Bunlar benim hep gülme saatlarım.

B. Han ERKİL

.... bir söyleşiden :

- Son eseriniz üzerine diyeceğiniz?
- Son eserimi henüz yazmadım.
- Genellikle nasıl çalışırsınız, bu arada huysuzluklarınız var mıdır?
- Genellikle çalışmam. Huysuslaştırım sadece..
- Peki, ilk eseriniz üzerine diyeceğiniz?
- İlk eserimi yazmadım henüz.

Bakır TUGRA

"Hadi... Hadi, güle güle! Vay, vay, vay! Allah korusun."

Fatm'anım gitti. Beriki kapıyı kapattı, döndü :

"Gödüünüz mü çocuklar? "dedi. "Aya- ğınızı denk atın!"

Sonra lâmbayı söndürdü. Yatağa gi- rerken kendi kendine mırıldanıyordu :

"Bu ne karı böyle? Sizi erikleri yiyip bitirecekler sanıyor."

Büyük çocuk:

"Ne?" dedi.

Kadın, Fatm'anım şimdi buraya niçin geldiğini her nedense çocuklara sezdirmek istemedi. Ama yine de kendini tutamadı, düşündüklerini mırıldana mırıldana açığa vurdu:

"Aman, böyle kadın ömrümde görme- dim. "Sonra elni dizine vura vura ekledi. "Vay, vay vay! Ne kadınmış!.. Görüyor mu- sunuz çocuklar? Neler oluyor dünyada? Yarın hep birlik gidelim, emi? Kırdı ba- yırdı insanın gözü gönül açılır."

Çocuklar bunun da nedenini aramadı- lar, uykuları gelmişti :

"Eh..." dediler.

Kemal BEKİR

KEMAL BEKİR

FATMA HANIMIN ERİK AĞACI

— öyküler —

YÜCEL YAYINLARI

yakında çıkıyor

ÖLDÜRMEK YÜCELERİ

★
Rıza ZELYUT

Güçlüyüm. Şimşekli bir bahar bulutu. Sicim sicim yağmurlar. Işıklı çağlayan. Güç doluyum. Demirleri yırtar, çelikleri koparabilirim. Ellerimde taşlar üğünüyor. Hey! Dağlar bana ses veriyor.

— Hey anne!

Susuz bir tarla. Yarık yarık olmuş yüzler. Gözlerinde "Ne var?" lar:

— Küreği buldum, kazma nerede?

Sıcaktan sular tütmeye başladı. Yarıklarda fokurdayıp kayboluyor. Tarla kıpır kıpır titriyor.

— Ne yapacaksın onu?

Bir ışık seli gibi göklere kayıyor. Toz, duman, yıkıntılarla dolu bir evren. Bir ucundan tutuşmuş yanıyor. Bu sabah bir tekmede yığıldım onu.

— Ne mi yapacağım?

Gök kocaman sorularla doluyor.

— Tanrıyı gömeceğim. Öldürürüm onu.

Güneş, bütün suları gendine çekiyor. Tarlanın dudakları çatlıyor.

— Domuzun dölü, çarpılacak.

Annemi kandırıp kayalıklardan aşağı atıyorum. Uçurumda kanatlanıyor. Ağlamaklı, yalvaran bir yüzle geri geliyor.

— Yapma, öyle deme. Kızarsa gökleri başına yıkar.

Gökler bayram yapıyor anne. Ondan kurtuldular. artık ağaçlar sonsuza dek uzayacak. İnsan mutluluğu ölçüsüzleşecek. Kötülüğün kaynağını yığıldım.

Leylekler yukarıya çeviriyor başlarını. Korkunç gü-rültülerle şakırdıyorlar. Kavaklar bütün yeşilliyle dalgalanıyor. Annem altında, elleri açık.

Elleri acık yalvarıyorlar. Elleri boş. Bu boşluk ruhlarını kopyuyor. Çember gibi çeviriyorlar dört yanını. Sakalları bir orman.

— Öldürdüm onu, diyorum çığlık çığlığa. Ahn işte. Tah-tını kafasına yığıldım.

Kulaklarını kapıyorlar. Geriliyorlar.

— Anne, kazma nerede?

Karıya bakıyor o. Bakışlarını tahtayı deliyor. Kapının arkasında onu görüyorum. Dur biraz. Hah! Bak burada.

İçenin arkasında kel teneler. Çalız-otlu, bodur çalılı kırıl

yamaçlar. Bir yamacın eteğinde Bolat Tekke, Dört bir yanı karaağaçlarla çevrili. Kara dalların altında sayısız mezar taşları. Üstünde aklı karalı saksagaşanlar.

Varıyor, öpüyorum onu. Baş gökleri tarayan, gövdesi yarı kesik karaağacı. Renk renk çaputlar ümitlerle bağlanmış. Güç almış herkes ondan. Damarlarının suyunu insanların kanına katmış. Bir daha öpüyorum. Gömleğimden kopardığım yamayı ona bağlıyorum. Ağaç, yüce, kutsal ağaç. Sağı kuru, solu yaş ağaç. Buraya onun mezarını kazacağım. Sakın gölge verme ona.

Ağaç yemyeşil. Ağaç bir gök, bir deniz. Eğilip beni kucaklıyor. "Kaz" diyor. "Sen onun mezarını kaz da istersen kökümü sök. Çünkü o benim Ortaasya'daki kutsallığımdı aldı elimden."

Yarga yarga gövdesini bir daha öpüyorum. Gömleğim kolunu yırtıp bağlıyorum. Ne de kazmam? Taşlar topraklar savruluyor gök yüzüne. Dağın eteğini düm düz edeceğim sanki.

Önce bir türkü duyuyorum, yukarıdan gelen. Peşinden sığırmaç Ali geliyor.

— Ne o Yücel, ne uğraşıyorsun?

— Mezar kazıyorum. Gülüyor, Sevgi, ışık dolu gözleri.

— Kimi öldürdün gene ha, kimi?

— Tanrıyı.

Kaçıyor. Ürkek bir tavşan gibi kaçı. O hızla tepenin doruğuna ulaşıyor. Yukarıdan taşlar atıyor. Dallardan seke seke düşüyor taşlar.

— Git burdan ulan! Seni namussuz deli seni.

Anlıyorum onu. Gökleri kocaman bir tokat yapıyor. Bütün korkunçluğu başına indirecek. İndirdi. Toza, dumana kattı beni. Ama ben yine varım. Elimde kazma, onun mezarını kazıyorum.

— Beyinlerinize dolduracağım buraya, bevinlerinizi. Geri kalmış, çürümüş, kokmuş düşüncelerinizi. Bizi gemişte tutan çember sakallı, gözü dönmüş bağlarınıza...

— Azıtma deli! Bak annen geliyor. Gördün mü?

Gerekten de o. Tanrım yürüyüşünü. Yere basmaktan kim çekinirse o benim annem-

dir. Kim böyle ağır, dalgın biraz da ürkek yürüse. Kim bilgisizlikten ezilmiş, bilinmeyen korkarsa. En kötüsü zavallılığının bilincine ermişse o benim annemdir.

Gelişini gözlüyorum. Yukarıda, sığırtmacın türküsü ağır ağır eriyor. Şimdi hiç duymıyorum.

Geliyor. Gelişle ağaçlar bile ışıklanıyor.

— Ah benim akıllı oğlum! Yoruldun mu?

— Ben senin oğlun değilim. Ağaçlar kararıyor. Gök bulutlu.

— Yemek getirdim. Ye oturdun da..

— Yemiyeceğim. Onu buraya koymadan yemiyeceğim.

Ağlıyor mu ne? Burnunu çekiyor. "Allahım!" diye inliyor. "Allahım!"

Elimden kazma, peşine düşüyorum. "Allahım!" sözü havada sıçrayarak kaçıyor. Yetişip, bir kazmada tuz buz ediyorum. Ses ses yere dökülüyor.

Ses...

O kentin çevresine şesten bir duvar örmüşler. Batısında bir ev. İç ses dolu. Pencereden giriyor, bir uzun hava olup. O karşımda. Babası olduğunu anlıyorum.

— Ne istiyorsun, diyor öfke saçarak. Ha?

— Onu.

— O kim?

— Şaduman.

Birden biçimi bozulup canavar oluyor. Evreni başına yıkıyor. Seslerle kamçılıyor. Kulaklarını yırtılmış. Ellerim, ayaklarını kopmuş. Bir taş gibi pencereden düşüyorum. Peşinden "Seytanın dölü, seni..." diye böğürüyor. Yürüyemiyorum.

— Nasıl geldim ben buraya anne?

Duruyor. Ürkek, soru dolu. Sonra anlatıyor.

— Yetmiş yılını yazında biz getirdik yavrum. Tam iki yıl önce.

Ulu ağaçlara bakıyorum. Yukarıdaki tekkeye ve çakır tepelere. Şimdi ondan ne denli uzağım. Çoktan yabancı olduk. O bir yeşil gün ışığı, bense bir deli. Deliler geliyor aklıma. Kazmayı düşürüyorum. Kendi anılamda kendimi yineliyorum.

— Ne oldu oğlum?

— Hiç.

— Kazmayı bıraktın. Kazmayacak mısın yoksa?

— Kazacağım. Kazmak zorundayım. Senin yoksulluktan, korkudan ve ezilmişlikten kurtulabilmen için bu mezar kazılmalı. Yalnız, ben kazarken sen de o kenti anlat.

— Kazmazsan anlatırım.

Denizi mavlikleri, al ve moru bir sis kaphıyor. O kent sıklıklaşıyor.

UMUT ÇIKMAZI

Akşamüslerinde tutuşacak özelemlim Karışvereceğim insan seline Söndüğü yerde ışıkların Gözlerine çıkacağım.

Varım dipdiri
Senli nice tatlı ölümlere
V a r ı m .

Ahmet ASLAN

— Anlat anne. Ne olur anlat. Unutuyorum yoksa.

Bulutlar geldi gözlerine. Poyraza tutulmuş yapraklar gibi titredi.

— Uzakarda, dedi, çok uzaklarda...

O böyle dalgınlaşınca masalımı anlatacak demektir. Kurt düşmüş bir yüreğin geçersiz aşk öyküsünü. Gerçekten kaçmanın, aldandıkların, oyalaşların en bayağısını.

— Orada, deniz kıyısında bir kent varmış. Batısında iki katlı bir ev. Güzel bir kız yaşarmış o evde. Sarı başaklar gibi dalgalanmış saçları. Üç kardeşmişler.

— Nerden biliyorsun?

— Biliyorum ben.

— Bilmemen gerekirdi.

— Sen anlattın ya.

Bir el uzanıyor, dilimi bağlıyor. Ağzıma bir şeyler yaşıyorlar.

— İşte o kıza bir oğlan vurulmuş. Tıpkı sana benziyor-muş. Ama o kız duygusuzun biriymiş. Hiç mi hiç masal bilmiyormuş. Yaa! Geceleri yıldızlara bile bakmamış. Ne dalga seslerini duyar, ne denizin mavisini görmüş.

— Kim anne o kız?

— Söylemem.

— Söyle ne olur.

— Haydi gidelim. Ancak yolda söylerim.

Küflenmiş duygular yakama yapıyor. Bir masal için insan-cıl uğraşımı bırakıyorum. Kazmayı küreği yüklenip yola koyuluyorum. Şimdi kuru de-ce, şimdi de çorak yolu geçtik. Kentimize girmek üzereyiz.

— Hadi anne, söyle hele. Kim o kız?

— Şaduman.

İçimde kopan korkunç depremlerle sarsılıyorum. İnsanlığım, insanlığımdan utanıyorum. Birden kazmayı küreği kapıp geri koşuyorum. Uzaklarda bulutlar parçalanıyor. bir şimşek düşüyor duygusallığımdan üzerine. Geriden gelen sese aldırmaıyorum artık: Oğlum!

DERGİSİ

ve

YAYINLARI

P. K. 77 İstanbul

MUTLULUK
DOLU
GÜNLER
SİZİN
OLSUN

Delta Reklamcılık

**TÜRKİYE
HALK
BANKASI**

Bütün bankacılık hizmetleri için eminliğinizde olan Türkiye HALK BANKASI, size daha iyi hizmet edebilmek için servislerini - IBM makinelerini de teçhiz etmiştir. Çalışmalarımızda "Emniyet ve Sürat" parolamızdır.

GÜNEY, birinci elit sayıları	12 TL.
GÜNEY, ikinci elit sayıları	15 TL.
GÜNEY, üçüncü elit sayıları	30 TL.
HÜZÜN ÇIKMAZI, şifreler — P. Günültas	4 TL.
NISAN YAĞMURU, şifreler — C. Arıbarcıoğlu	5 TL.
GÜLDESTE, antoloji — 12 forma elitsiz	5 TL.

AMBULANS SERVİS
47 77 44

YAKININIZ — YAKINIMIZDIR
Hastalarınıza karşı sizin kadar hassasız.
Dr. Sedat Pınar'ın mesuliyetinde ilk yardım teçhizatlı
ÖZEL AMBULANS'larımız hizmetinizdedir.

Güney : 30

Güney : 101

**TÜRKİYE
GARANTI BANKASI A.Ş.**

KURULUŞU : 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekünü :

50.000.000.— lira

YURT İÇİNDE 143 ŞUBE

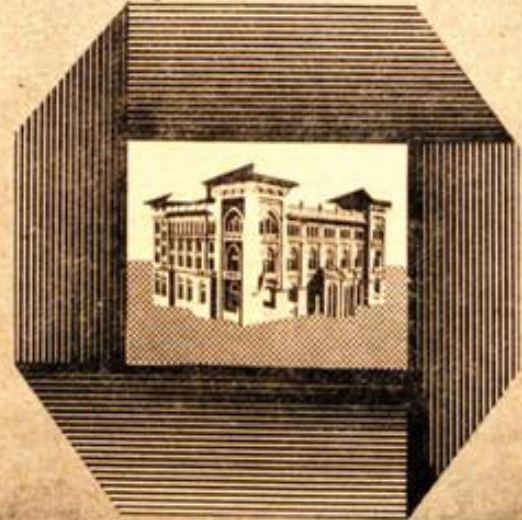
TASARRUF MEVDUATINDA HARBIYE VE
FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APART-
MAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA
İKRAMİYELERİ

GARANTI BANKASI

Güney : 100

bütün
tasarruflarınız
için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Basım 00101 - A. 20130

Güney : 102

güney güney güney güney güney güney

Şu'abi ve Sorumlu Yönetmeni: ATIF ÖZBİLEN — Yazışma ve Posta Havalesi: Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul — Ebusuut Cad. Erdoğan Sok. No. 6/8
Sirkeli. Tel. : 26 26 85 — Akbank Beşiktaş Şb. Hesap No. 22787 — Basıldığı yer : Halk Matbaası, Tel. : 22 19 98 — Abone : Yıllık 30, altı aylık 15 TL.